

well jo och nach aner Leit nolauschteren, mee enger Finanzkommissioun, an engem Huis clos. Well dat ass eng wichteg politesch Decisioun, déi ee muss eng Kéier huelen, an do schéisst ee ganz einfach net aus der Héft.

Mee de Phenomeen, deem Der beschreift, ass eng weesentlech Eraufuerderung, déi op eist Land wäert zoukommen. An net méi spéit wéi gëschter Mëtteg war Eurogroup, dat sinn d'Finanzministere aus der Eurozon. Do ass et iwwert den digitalen Euro gaangen, well dat hänkt nämlech och domadder zesummen. Dat hänkt och mat de Kryptowährungen zesummen, well all d'Kreditkaarte wéi Visa, Mastercard, dat ass jo alles op den Dollar referéiert. A fir eng gewëssen Onofhängegkeet ze kréie vis-à-vis vun den USA hei an Europa, muss dee Projet vun engem digitalen Euro méi schnell virugedriwwen ginn.

Déi Aarbechte lafen och parallel um Niveau vun dem sougenannten ECOFIN-Rot, also de Finanzministere aus der Europäescher Unioun. Ech schléissen net aus, dass déi néideg Reglementéierung nach ënnert där jëtzege dänescher Presidence kéint bis um Enn vum Joer ofgeschloss sinn. An do musse mer och kucken, dee Moment, wou dat de Fall wier, dass een dat als Lëtzebuerg esou schnell wéi méiglech kann ëmsetzen.

Et kënnt also och vill Aarbecht op d'Chamber zou. An dat si wichteg Decisiounen, déi esou oder esou mussen am Interessi vun der Finanzplaz geholl ginn, mee och am Interessi vun der Stabilitéit vun der Finanzplaz.

Merci.

Une voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Voilà, merci. Merci, Här Minister. Domat wär dese Punkt dann ofgeschloss.

14. Question élargie n° 44 de Mme Paulette Lenert au sujet du don du sang

Da géinge mer zur erweiderter Fro Nummer 44 vun der Madamm Paulette Lenert iwwert d'Blutspende kommen. D'Zäitopdeelung ass déi selwecht wéi bei deenen zwou Question-élargie virdrun. An da ginn ech der Madamm Lenert d'Wuert. Madamm Lenert.

Mme Paulette Lenert (LSAP) | Merci, Här President. Och dat hei ass en Theema, dat mer net fir d'éischt adresséieren an deem Haus. Et geet ëm Blutspenden, ëm Blutreserven. Oft lese mer, wéi dramatesch et ass, wann der net méi genuch disponibel sinn. Et gi Campagnë gemaach, fir d'Leit opzufuerderen.

A parallel hu mer nach ëmmer eng gewëssen Absurditéit an eiser Praxis, nämlech de Questionnaire, deem Der vläicht kennt, deem ee muss ausfüllen. Et ass och esou virgesi vum Reglement, dass ënner gewëssene Konditiounen Leit kënnen ausgeschloss ginn. Do gi Froe gestallt. Dat ass alles legitim. Mee mir hunn nach ëmmer op der leschter Säit vum Questionnaire déi Fro, déi sech u Männer adresséiert, Männer, déi eebe mat Männer zesummen sinn. Bei hinne gëllt d'Fro, ob se an deene leschten zwielef Méint sexuell Relatiounen haten, onofhängeg dovunner, ob se bestuet sinn oder net bestuet sinn.

Mir sinn der Meenung, dass dat zumindest eng realitéitsfrem Exigence ass. Et mag deen een oder deen aneren arrangéieren, mee an der Regel ass et schonn zu engem gewësse Grad absurd. Zumindest ass et héich diskriminatoresch.

An ech wollt nofroen, wou d'Aarbechten dru sinn, fir dëst opzehiewen. Mir hu schonn oft driwwer

diskutéiert. Et ass en Zesummespill vun zwou Texter. U sech wär et einfach, iwwert de Wee vun engem Règlement ministériel déi doten Diskriminatioun auszuschléissen. Do ware Viraarbechten. Deen Text war och prett ënnert der viregter Regierung. Dat war deemools gekoppelt un en Engagement vusäit vum Staatsminister, fir och eng aner Fro ze léisen, déi u sech awer lassgëleist ass vun deem Problem, nämlech d'Reschtrresponsabilitéit, d'Responsabilité sans faute souzesoen, wou ëmmer vusäit vum der Croix-Rouge d'Demande war, do en Accord mam Staat ze fannen.

Mir sinn der Meenung, dass elo laang Zäit vergaangen ass. Och hei verginn d'Joren, déi Diskriminatioun besteet weider. Dat ass kee gutt Zeechen no bausse fir eng oppe Gesellschaft. Ech mengen, d'Exigence ass extreem. Dat kënnt definitiv sécherlech aus enger längerer Zäit schonn hier, virun där, wou mer haut sinn. An dofir géif ech och gären d'Meenung héieren vun deenen anere Kollegen hei am Raum, an natierlech och vun der Regierung, fir ze héieren, wéi et an deem Dossier weidergeet. Ob et net de Moment wär, dat lasszeléise vun deenen aneren Diskussiounen, falls déi nach sollten unhängeg sinn.

Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Lenert. An dann huet d'Regierung d'Wuert. Madamm Minister.

Mme Martine Deprez, Ministre de la Santé et de la Sécurité sociale | Merci, Här President. A merci fir d'zweet haut der Madamm Lenert. Jo, mir kënnen d'Dossieren natierlech vunenee lassléisen. Mir hunn am Accord de coalition stoen, dass mer géifen d'Blutspenden opmaachen an datt mer probéieren, déi Froen do ze eliminéieren.

Fakt ass, datt mer dat zesumme mat der Croix-Rouge diskutéiert hunn. An Dir wësst selwer, datt si dat intimement liieren un d'Fro vun der Responsabilitéit. Déi Fro hutt Der mat hinnen diskutéiert am Dezember 2022 an am Juli 2023. A schlussendlech hu se Iech de 14. September 2023 geschriwwen, datt déi Léisung, déi Dir proposéiert, hinnen net duergeet. A mir sinn den November 2023 an d'Amt komm, an déi Fro do hu mir och direkt opgegraff, mat hinnen diskutéiert. A si léisen déi Fro nach ëmmer net vun der Responsabilitéit. Dat heescht, soulaang mir a punkto Responsabilitéit an Assurance keng Léisung fannen, fanne mer de Moment och keng Léisung fir déi zwou Froen do.

Fir de Rescht bleiwe mir derhannert. Mir hu reegelméisseg Echangë mat der Croix-Rouge a mir halen Iech au courant, esou séier wéi méiglech, wa mer do eng Léisung fonnt hunn. Dat ass alles, wat ech Iech zu deem Dossier de Moment ka soen.

Une voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Minister. An d'Madamm Lenert huet nach d'Recht op eng Zousazfro, déi se ganz gär därer stellen. Wann dat net de Fall ass, da géinge mer domat dese Punkt ofschléissen.

15. Dépôt d'une motion par Mme Paulette Lenert

A wann ech richteg verstanen hunn, frot Der elo d'Wuert, fir eng Motioun ze deposéieren. Dann, Madamm Lenert, kritt Der d'Wuert, fir eng Motioun ze deposéieren.

Exposé

Mme Paulette Lenert (LSAP), auteure | Jo, merci, Här President. Nodeem ech déi Äntwert elo héieren

hunn an och d'Chronologie nach eng Kéier, muss ech soen, dass et eis elo keng Satisfaktioun gëtt, nach weider ofzewaarden. Déi zwou Diskussiounen sinn u sech net liiert. Et war de Bon vouloir, dat beieeneen zebraengen. Et ass net eng natierlech Verbindung tëschent deenen zwou Saachen an et steet der Regierung absolutt fräi, zu all Moment hir Responsabilitéit ze huelen an deem Dossier hei. An ech denken, dass dee Moment do ass.

Dofir géif ech eng Motioun an deem Sënn eraginn, fir d'Regierung opzufuerderen, dee klengen Zousaz an de Règlement ministériel bäizeschreiwen. Dat dauert einfach ze laang. A wann ee gesäit, dass keng Issue kënnt, mengen ech, muss een der Saach gerecht ginn an zum Handeln iwwergoen.

Merci.

Motion

La Chambre des Députés,

– *considérant la situation tendue des stocks de sang disponibles pour les hôpitaux luxembourgeois ;*

– *considérant l'appel au don du sang de la Croix-Rouge luxembourgeoise du 19 novembre 2024 ;*

– *considérant que les hommes ayant eu des relations sexuelles avec d'autres hommes durant les douze derniers mois sont d'office exclus du don du sang ;*

– *considérant que ce délai d'abstinence de douze mois se réfère à l'orientation sexuelle du donneur potentiel et s'avère dès lors discriminatoire ;*

– *considérant qu'il convient de déterminer les facteurs de risque de contamination de sang en fonction du comportement individuel des donneurs potentiels sur la base de critères équivalents pour tous ;*

– *considérant que la France autorise depuis 2022 le don de sang aux hommes ayant des relations homosexuelles sans imposer de période d'abstinence ;*

– *considérant la décision du Bundestag du 16 mars 2023 de ne plus considérer l'orientation sexuelle du donneur potentiel de sang, mais son comportement individuel afin d'évaluer le risque de contamination de sang ;*

– *considérant la modification du règlement ministériel modifié du 14 février 2006 déterminant certaines exigences techniques relatives au sang et aux composants sanguins qui a été préparée sous le Gouvernement précédent et qui prévoit notamment l'introduction du principe suivant : « Nul ne peut être exclu du don de sang en raison de son orientation sexuelle »,*

invite le Gouvernement à

– *adapter le règlement ministériel modifié du 14 février 2006 déterminant certaines exigences techniques relatives au sang et aux composants sanguins en y introduisant le principe selon lequel : « Nul ne peut être exclu du don de sang en raison de son orientation sexuelle ».*

(s.) Paulette Lenert.

M. Claude Wiseler, Président | Villmools merci, Madamm Lenert.

16. 8490 – Projet de loi portant modification :

1^{er} du Code pénal ;

2^e du Code de procédure pénale ;

3^e de la loi modifiée du 15 novembre 1978 relative à l'information sexuelle, à la prévention de l'avortement clandestin et à la réglementation de l'interruption de la grossesse

Da géinge mer zum nächste Punkt vun eisem Ordre du jour kommen, an zwar dem Projet de loi 8490 iwwert de Verbuet vu Jongfrähechkeetsattester a vun

Hymenoplastien an iwwert d'Bedenkzäit am Kader vun Ofdreiwungen. D'Riedezäit ass hei nom Modell 1 festgeluecht. D'Rapportrice huet 15 Minutten, d'CSV 15,5, d'DP 12, d'LSAP 11, d'ADR 7,5, déi gréng, d'Piraten, déi Lénk hu 7, d'Regierung huet 15. Et hu sech schonn ageschriwwen: d'Madamm Carole Hartmann, d'Madamm Taina Bofferding, d'Madamm Alexandra Schoos, d'Madamm Djuna Bernard, den Här Sven Clement an den Här Marc Baum. An d'Wuert huet elo d'Rapportrice vum Projet de loi, déi honorebel Madamm Diane Adehm. Madamm Adehm.

Rapport de la Commission de la Santé et de la Sécurité sociale

Mme Diane Adehm (CSV), rapportrice | Merci, Här President. Léif Kolleeginnen a Kolleegen, de Gesetzesprojet, deen ech lech haut virstellen, huet dräi verschidden Objektiv:

Éischstens de Verbuet vu Virginitéitsexamen an de Verbuet vu Virginitéitszertifikater, also des opzestellen an och erauszeginn. Laut der OMS, der Organisation mondiale de la santé, gëtt et keng medezinnesch oder biologesch Mëttelen, fir d'Virginitéit vun enger Fra ze beweisen. D'Hymen, also d'Jungfernhaut, wéi se op Däitsch genannt gëtt, kann aus verschiddene Grënn rëssen, an dat muss net onbedéngt duerch Geschlechtsverkéier geschéien.

Verschidde Länner sinn amgaangen, de Verbuet vu Virginitéitszertifikater an hir Gesetzgebung opzehuelen, respektiv si hunn et scho gemaach, wéi zum Beispill Frankräich.

De Gesetzesprojet, iwwert dee mir haut diskutieren, soll dräi nei Artikelen am Code pénal aféieren.

(M. Fernand Etgen prend la présidence.)

Dëst wieren den Artikel 378-1, deen d'Examens de virginité soll verbidden, den 378-2, deen d'Incitation, also d'Opfuerderung zu engem Examen de virginité, soll verbidden, an den Artikel 378-3, deen d'Opstellen oder d'Ausstellung vun engem Virginitéitszertifikat soll verbidden.

Ausserdeem soll och de Code de procédure pénale ëmgeännert ginn, andeems d'Infraktiounen, déi elo am Code pénal derbäikommen, och am Artikel 5-1 Paragraf 1 bäigesat ginn. Dësen Artikel am Code de procédure pénale definéiert d'extraterritorial Kompetenz vu verschiddene strofrectlechen Infraktiounen. Am Kloertext bedeit dat, dass des Infraktiounen net onbedéngt mussen hei zu Lëtzebuerg stattfonnt hunn, fir och hei kënnen bestrooft ze ginn.

En zweete Punkt aus dem Gesetzesprojet ass de Verbuet vun der Hymenoplastie. Dëst ass eng Pratique, fir d'Hymen, also d'Jungfernhaut, erëm ze restauréieren. D'Hymenoplastie an d'Virginitéitszertifikater sinn oft enk matenee verbonden. Wann nämlech e Virginitéitstest negativ ausfällt, da kéint eng Hymenoplastie gemaach ginn, fir dass dësen Test an Zukunft erëm soll positiv ginn.

D'Hymenoplastie kann op medezinneschem Plang ganz wäitreechend Konsequenze fir d'Fraen hunn. Esou kann et zu Infektione kommen, staarke Blutungen, enger Vernarbung oder eeben och zu enger Verengung vum Vagin respektiv Schwieregkeeten op sexuellem Plang.

Dëse Gesetzesprojet ännert de Code pénal of duerch d'Afféiere vun zwee neien Artikelen: Den Artikel 409ter verbitt d'Hymenoplastie an den Artikel 409quater verbitt d'Ustiwwelung zur Hymenoplastie. Ausserdeem gëtt och hei den Artikel 5-1 Paragraf 1 vum Code de procédure pénale ofgeännert, andeems des Infraktiounen bäigesat gëtt bei den extraterritoriale Kompetenzen.

An den drëtte Punkt vun dësem Gesetzesprojet ass dann d'Ofschafe vum Délai de réflexion am Kader vun enger Interruption volontaire de grossesse, also enger Ofdreiwung.

Aktuell muss eng Fra, déi eng Interruption volontaire de grossesse, eng IVG, mécht oder se wëll virhuele loosse, en Delai vun dräi Deeg anhalen tëschent der éischter Consultatioun beim Spezialist an dem medezinneschen Akt. Dësen Delai ass fir ganz vill Frae schwéier ze erdroen. Mat dësem Gesetzesprojet gëtt den Artikel 12 Paragraf 1 Alinea 1 Punkt 1 vum Gesetz vum 15. November 1978 iwwert d'Information sexuelle, d'Prévention de l'avortement clandestin an d'Règlementation de l'interruption de la grossesse ofgeännert an den Delai gëtt gestrach.

Här President, de Staatsrot huet säin Avis den 3. Juni 2025 eragereecht. Hien huet keng Opposition formelle gemaach, awer verschidde Bemierkungen, deene gréisstendeels Rechnung gedroe gouf am Text, iwwert dee mir haut ofstëmmen. Den Detail dovunner ass a mengem schréftleche Rapport nozeliesen.

Mir kruten awer och ganz vill aner Avisen zu dësem Gesetzesprojet:

De Collège médical ënnerstëtzt dëse Gesetzesprojet. Hien ass der Meinung, dass esouwuel d'Virginitéits-examen an -zertifikater gradewéi och d'Hymenoplastie géint d'Rechter vun de Frae verstoussen. De Collège médical ass domadder averstanen, d'Virginitéitsexamen an d'Hymenoplastie an de Code pénal anzeschreiwen.

Wat den Delai vun dräi Deeg tëscht der Consultatioun vun engem Spezialist an enger IVG ugeet, esou fënnt de Collège médical, dass dësen Delai net all den individuelle Situatiounen, déi sech stelle kënnen, Rechnung dréit. Duerch esou en Delai kann de Stress vun de Fraen nach zousätzlech erhéicht ginn. De Collège médical verweist an dësem Zesammenhang op d'Organisation mondiale de la santé, déi seet, datt esou en Delai eng iwwerflësseg Hürd ass beim Zougang zu der medezinnescher Behandlung.

Den Avis vum Conseil national des femmes du Luxembourg gesäit an dësem Gesetzesprojet e wichtege Schrëtt no vir fir d'Fraerchter an d'Égalité des genres zu Lëtzebuerg. Duerch de Verbuet vun diskriminatoire Praktiken an e vereinfachten Zougang zur IVG ginn, fënnt de Fraerot, d'Grondrechter moderniséiert a respektéiert.

A sengem Avis seet de Fraerot sech och averstan mam Verbuet vun der Hymenoplastie gradewéi och mam Verbuet vun Virginitéitsexamen a Virginitéitszertifikater. Mee hie freet awer och, dass déi betreffend Frae kënnen eng psychologesch a sozial Hëllef an Usproch huelen, wa se dat brauchen.

Des Weidere freet de Fraerot fir eng méi breet Sensibiliséierung an Opklärung esouwuel bei de Leit aus dem Santéberäich wéi och beim Grand public. Ausserdeem sollen des Theemen an der Schoul behandelt ginn.

De Conseil supérieur de certaines professions de santé begréisst all Elementer vun dësem Gesetzesprojet. Wat d'IVG ugeet, esou seet de Conseil supérieur, dass den Accès dozou muss fir all Fra an all Meedche garantéiert ginn. Des Weidere mécht hien nach eng Partie weider Iwwerleeungen zur IVG, wéi zum Beispill ... Ech wëll se elo net all eenzel opzelen, mee eng dovunner ass, dass d'Donnéen iwwert d'IVG missten op nationalem Plang gesammelt ginn.

Fir de Parquet général ass de Fait, Virginitéitsexamen an -zertifikater gradewéi och d'Hymenoplastie ze verbidden, e rengen Choix politique. Des Weidere freet de Parquet général sech, ob net de Verbuet

vun dëse Praktiken jonk Fraen an eng méi komplizéiert Situatioun erabréngt. Wa si nämlech des Zertifikater net kéinte virbréngen, da géife se ganz uerg Konsequenze riskéieren. Fir de Parquet général misst onbedéngt eng Opklärungs- a Sensibiliséierungscampagne gemaach ginn.

Wat d'Sanktiounen beim Netrespektéieren vum Gesetzesprojet ugeet, esou fënnt de Parquet général des extreem streng. D'Strof fir eng Hymenoplastie ass nämlech méi streng wéi d'Strof fir eng Genitalverstümmelung. D'Ofännerung vum Code de procédure pénale fënnt de Parquet exzessiv an net justifiéiert.

Betreffend d'Ofschafe vum Delai vun dräi Deeg am Fall vun enger IVG huet de Parquet keng Remarken.

D'Cour supérieure de justice begréisst de Gesetzesprojet, well e stäerkt d'Rechter vun de Fraen. D'Cour bemierkt awer, dass an anere Länner d'Hymenoplastie net strofbar ass. Fir verschidden Dokteren hëlleft dësen Agrëff, d'Fra ze schützen virun Ausgrenzung oder Gewalt. Ausserdeem géif e Verbuet riskéieren, dass d'Hymenoplastie heemlech praktizéiert gëtt. An zu gudder Lescht freet d'Cour sech nach, ob d'Infraktiounen aus dem Gesetzesprojet wierklech mussen an de Code de procédure pénale ageschriwwen ginn.

D'Bezirksgeriicht vu Lëtzebuerg lueft de Gesetzesprojet op alle Punkten. Zousätzlech freet d'Bezirksgeriicht, ob d'Sanktiounen, déi virgesi sinn, wann eng Persoun eng aner Persoun dréckt, fir eng Hymenoplastie bei sech maachen ze loosse ..., ob des Persoun dann net och kéint bestrooft ginn, an dat op déi selwecht Manéier wéi bei enger Hymenoplastie.

D'Bezirksgeriicht vun Dikrech freet sech, ob net misste Circonstances aggravantes zielen, wann eng Autoritéitspersoun de Virginitéitsexame bei enger Fra mécht. Des Weidere freet d'Bezirksgeriicht sech, ob een net och misst am Fall vun enger Recidive méi streng Sanktiounen virgesinn.

D'Mënscherechtskommissioun seet sech averstane mam Gesetzesprojet, well dësen e wichtege Schrëtt no vir am Kampf géint Gewalt u Fraen duerstellt. Fir si ass et wichteg, dass dann och d'Zoustëmmung vun enger betroffener Fra net e Virginitéitsexamen oder eng Hymenoplastie justifiéiert. Ausserdeem missten och preventiv an edukativ Mesüeren ergraff ginn, fir géint déi verschidden Akten aus dësem Gesetzesprojet virzegoen.

Wat d'Ofschafe vum Delai vun dräi Deeg bei enger IVG ugeet, esou ass dëst fir d'Mënscherechtskommissioun e wichtege Schrëtt fir d'Rechter vun de Fraen. Si freet weider, dass den Delai, fir kënnen eng IVG ze maachen, sollt vun 12 op 14 Wochen eropgesat ginn, an et sollt och den Délit d'entrave à l'IVG am Gesetz agefouert ginn.

A schlussendlech seet d'Œuvre pour la protection de la vie naissante, dass d'Ofschafe vum Delai vun dräi Deeg bei enger IVG kéint dozou féieren, dass ze séier eng Decisioun geholl kéint ginn an dass des Decisioun net méi kéint réckgäנגeg gemaach ginn. D'Œuvre schwätzt sech och géint en Eropsetze vun 12 op 14 Woche vum Delai, fir eng IVG ze maachen, aus. Ab der 12. Woch kéint een nämlech schonn d'Geschlecht vum Kand erkennen. Fir d'Œuvre misst vill méi op Opklärung iwwert d'Verhütung insistéiert ginn.

Här President, d'LSAP hat och eng Proposition fir en Amendement eragereecht. Si wollten den Delai, fir eng IVG ze maachen, vun 12 op 14 Wochen eropsetzen. Ausserdeem wollte si den Délit d'entrave an eis national Gesetzgebung aféieren. Des Propositionen sinn an der zoustänneger Kommissioun diskutéiert an ofgeleent ginn.

Här President, fir weider Detailer verweisen ech op mäi schrëftleche Rapport an ech fueren elo weider als mandatéierte Spriecher vu menger Partei.

Discussion générale

Léif Kolleeгинnen a Kolleegeen, et ass eng Realitéit, déi eis net ka kal loosse. Mir liewen an enger demokratescher, opgeschlossener an egalitärer Gesellschaft. A gläichzäitig gesi mir, dass et nach ëmmer Praktike gëtt, déi Fraen a Meedercher degradéieren, kontrolléieren an hinne schueden. Et ass net ze gleewen, mee et geschitt tatsächlech. Och bei eis. An et trëfft dacks déi, déi souwisou scho vulnerabel sinn. Dat ze verstoen, mécht traureg an et mécht rosen. A virun allem: Et rífft no Handlung!

D'Gesellschaft huet hir Verantwortung, dat ass kloer. Preventioun, Opklärung, Gespréicher mat der Famill, mat de Schoullklassen, mat dem Gesondheetspersonal, dat all Dag domadder konfrontéiert ass, dat alles ass wichteg an et ass och noutwenneg. An awer musse mir zouginn: Esou eng Aarbecht, esou Efforte stoussen op Limiten, wann et ëm festgefuere reliés, patriarchal oder kulturell Virurteeler geet.

A grad bei deenen dote Punkte kënn de Gesetzgeber an d'Spill. Et ass eis Aufgab als Chamber, ganz kloer Grenzen ze zéien, do, wou Mënscherechter verletzt ginn, do, wou Kierperlechkeet a Selbstbestëmmung vu Fraen a Meedercher net respektéiert ginn. An et ass net nëmme eng moralesch Pflicht, mee eng demokratesch Noutwendegkeet, hei e gesetzleche Kader ze schaffen, dee schützt an deen déi gesellschaftlech Norme reflektéiert, déi mir haut vertrieuen!

Une voix | Très bien!

Mme Diane Aehm (CSV) | Ech hu mir d'Fro gestallt, ob mir iwwerhaapt wëssen, wéi vill esou Fäll et an der Welt gëtt. D'Äntwert ass: Nee, mir wëssen et net genee, weeder bei de sougenannte „Virginitéits-examen“ nach bei den anere Praktiken. Mee dat däerf eis awer net dozou bréngen, de Problem klengschwätzen. Dass et keng zolidd Statistike gëtt, bedeit net, dass et kee Problem gëtt. Et bedeit nëmme, dass de Problem dacks verstopte Formen huet an datt déi betraffe Fraen aus Angscht oder Scham dat Ganz net uschwätzen.

Dëse Sujet war iwwerregens schonn am Kontext vun enger Petitioun thematiséiert ginn, déi d'Zuel un néidegen Ënnerschrëfte kritt hat, fir en ëffentleche parlamentareschen Debat auszeléisen, wat kloer weist, dass dëst Thema bei Wäitem net nëmme Einzelpersounen betrëfft.

A genee well et esou ass, musse mir handeln. Mat dësem Gesetzesprojet setze mir en däitlech Zeechen. Mir toleréiere keng Praktiken, déi ënnert dem Deckmantel vu Kultur oder Tradition d'Integritéit vu Persounen verletzen. Mir verstärken de Schutz vu Fraen, mir schafe kloer rechtlech Grenzen a mir weisen, dass mir d'Autonomie vun all eenzelne Mënsch eescht huelen.

Dëst Gesetz ass kee Blat fir d'Kuliss. Et ass e konkreet Instrument fir eng méi gerecht Gesellschaft. A gläichzäitig ass et och d'Ëmsetzung vun engem wichtige Engagement, dat mir an eisem Koalitionsaccord festgehalen hunn. Et ass de Beweis, dass mir net nëmme versprechen, mee och handeln. Et ass de Beweis, dass dës Regierung, zesumme mat der Majoritéit an dësem Haus, d'Gläichstellung net nëmme proklaméiert, mee och gesetzlech verankert.

Léif Kolleeгинnen a Kolleegeen, dëst Gesetz ass net nëmme technesch korrekt, et ass gesellschaftlech wichteg an néideg. Ech invitéieren Iech allegueren, dësen Text ze ënnerstëtzen, fir méi Dignitéit, fir méi

Fräiheet, an dat am Numm vun enger gerechter a respektvoller Gesellschaft.

Ech soen Iech Merci a ginn den Accord vu menger Fraktioun.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Fernand Etgen, Président de séance | Ech soen der Madamm Rapportrice Diane Aehm villmools Merci a ginn d'Wuert direkt weider un déi éischt ageschriwwen Riednerin, déi honorabel Madamm Carole Hartmann. Madamm Hartmann, Dir hutt d'Wuert.

Mme Carole Hartmann (DP) | Merci, Här President. Léif Kolleeгинnen a Kolleegeen, virun dräi Joer, am Juni 2022, huet den US-amerikanesche Supreme Court am Urteil „Roe versus Wade“ decidéiert, dëst ze kippen an domadder dat federaalt Verfassungsrecht vu Fraen an den USA op e Schwangerschaftssofbroch zeréckzuehuelen.

Als Reaktioun op dësen erschreckende Réckschritt bei de Fraerechter an engem Land, dat am Fong als modern a progressiv gëllt, huet d'Chamber direkt am Juni 2022 eng vu mir deposéiert Resolutioun ugeholl. Dës Resolutioun huet d'Regierung deemools opgefuerdert, bei der Interruption volontaire de grossesse weider op eng Politik „pro choix“ ze setzen, also d'Recht vun de Fraen op Selbstbestëmmung ze fërderen an eng Prise en charge beim Avortement ze garantéieren, déi d'Dignitéit vun der Fra respektéiert.

D'Regierung huet zwar an Tëschenzäit gewieselt, mee net de Willen, sech och weiderhi fir d'Stärkung vun de Fraerechter anzusetzen. An dat kann ech selwer als Fra an och als Mamm vun engem Meedchen nëmme ënnerstëtzen.

Une voix | Très bien!

Mme Carole Hartmann (DP) | An de leschte Méint huet d'Regierung dann och scho vill Initiativen op de Wee bruecht, fir d'Fraen nach méi ze schützen an d'Gläichberechtigung tëschen Fraen a Männer ze fërderen.

D'Gläichstellungsministesch huet dëst Joer an deem Kader schonn zwee national Aktionspläng lancéiert: een Aktionsplang, deen d'Egalitéit tëschen de Geschlechter an alle gesellschaftleche Beräicher stärke soll, an een Aktionsplang, deen d'Bekämpfe vun alle Formen vu geschlechtsbasierter Gewalt zum Zil huet. Mam Schafe vun der éischter zentraler Ulaftell fir Affer vu Gewalt, déi dëst Joer an enger éischter Phas als Pilotprojet ugelaft ass, gouf och net laang gewaart, fir eng vun de Prioritéiten aus dem zweetgenannten Aktionsplang direkt an d'Weeër ze leeden.

De Gesetzesprojet, dee mir de Mëtteg zur Ofstëmmung hunn, entsprécht där selwechter Grondiddi, nämlech der Stärkung vun der Fra a vun hire Rechter, mam Zil, den Zougang zur IVG ze erliichteren an zwou Praktiken ze verbidden, déi de Wäert vum weibeleche Kierper an domadder de Wäert vun der Fra op eng intakt Virginitéit reduzéieren.

Här President, am Koalitionsaccord vun der Regierung ass virgesinn, d'Certificats de virginité ze verbidden. D'Verbuet vun der Hymenoplastie ass zwar am Regierungsrot net explizitt virgesinn, mee d'Rekonstruktioun vu Jungfernhäutchen an de Wäert, deen der „Onbeflecktheit“ vun enger Fra bäigemoozt gëtt, steet an direktem Lien mat dëse Certificaten a gehéiert dowéinst geneesou verbueden. Am Koalitionsaccord steet par contre ganz eendeitig, dass den Délai de réflexion virun engem Schwangerschaftssofbroch, deen aktuell dräi Deeg laang ass, ofgeschafft soll ginn.

Firwat ass et esou wichteg, op dëse Wee ze goen? Déi zwou genannte Praxisen – d'Certificats de virginité

an d'Hymenoplastie – hunn, éischstens, keng medezinnesch Basis. Am Fall vun der Hymenoplastie kann et souguer zu schwéiere Komplikatiounen kommen, zu Infektiounen, zu Blutungen, schlëmme Vernarbungen a Problemer beim Geschlechtsverkéier. Zweetens stellen dës Praktiken eng Form vu Gewalt géint Fraen duer. Si gräfen d'Dignitéit vun der Fra un a verstärke sexistesch an diskriminéierend Normen, wéi zum Beispill den Duebelstandard, déi zur Kontroll vun der Fra an hirem Kierper déngen.

Den Délai de réflexion representéiert sengersäits en onnéidegen emotionale Stress fir Fraen, déi sech fir eng Ofdreiwung entscheet hunn. All Fra, déi méi Zäit brauch, fir iwwer eng IVG oder méiglech Alternativen nozedanken, ka sech natierlech dës Zäit huelen. Den Délai als Obligatioun ofzeschaffen, bedeit net, d'Reflexioun u sech ze verbidden. Mee all Fra, déi de Choix geholl huet, eng Schwangerschaft ofzebriechen, sollt net gezwonge ginn, nach weider ongewollt schwanger ze bleiwen.

Une voix | Très bien!

Mme Carole Hartmann (DP) | Dat ze verlaangen, heescht näischt aneres, wéi dës Fraen d'Capacitéit ofzekerken, an eegebestëmmte Choix ze huelen. Et infantiliséiert si. An dat ass inakzeptabel an enger Gesellschaft, déi d'Gläichberechtigung vun de Fraen héichhale wëll!

Kolleeгинnen a Kolleegeen, d'Fraen dierfen net eleng op hire Kierper reduzéiert ginn. Fraen hunn d'Recht, fräi iwwer hire Kierper ze bestëmmen. Dës gehéiert hinnen an hinnen eleng – kengem Mann a kenger anerer Fra!

Une voix | Très bien!

Mme Carole Hartmann (DP) | Dat sinn Iwwerleeungen, fir déi d'DP als liberal Partei schonn ëmmer agestanden ass. An och an Zukunft wäerte mir hannert dësen Iwwerzeegungen stoen an eis fir d'Recht op Selbstbestëmmung fir all Mënsch asetzen.

Am Numm vu menger Fraktioun sinn ech dohier och ganz frou, den Accord zu dësem Projet de loi kënnen ze ginn. Merci.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Fernand Etgen, Président de séance | Merci villmools, Madamm Hartmann. An da wier et un der honorabelen Madamm Taina Bofferdig. Madamm Bofferdig, Dir hutt d'Wuert.

Mme Taina Bofferdig (LSAP) | Merci. Kolleeгинnen, Kolleegeen, deemools als Egalitéitsministesch war ech fir d'éischt mat deene Virginitéitscertificaten an deenen Examen konfrontéiert. An ech si frou, dass den Dossier weidergedriwwen ginn ass an dass dat elo definitiv verbueden gëtt. Dat selwecht zielt och fir d'Restauratioun vum Jungfernhäutchen, well dat alles erënnert awer un eng Zäit, wou d'Fra soi-disant als „Wuer fir de Mariage“ consideréiert ginn ass, respektiv weist et virun allem och, wéi awer jonk Fraen engem extreem toxesche familiären Drock kënnen ausgesat ginn.

Mir begrëissen och, dass ee fir allemol den Délai de réflexion bei den Ofdreiwungen ofgeschafft gëtt an et esou eeben de Concernéierte selwer zousteet ze decidéieren, wéini si prett sinn, eng Ofdreiwung ze maachen.

Mir bedauern allerdéngs, dass de Projet de loi hei net méi wäit geet. Mir hätten och direkt nach aner Punkte kënnen mat änneren, well fir eis ziele bei der Ofdreiwung dräi weesentlech Aspekter:

Dat éischt ass: Ouni Recht op Ofdreiwung kënnen mer net vun der Selbstbestëmmung a vun der Fräiheet

vun der Fra schwätzen. Fir eis ass d'Ofdreiwung ganz kloer e fundamentaalt Recht.

Zweetens ass fir eis d'Ofdreiwung och eng Fro vun der Santé publique. Als Gesellschaft muss mer jiddwer Fra e securiséierten Accès zur Ofdreiwung garantéieren.

An drëttens ass eng Ofdreiwung am Endeffekt eng ganz perséinlech Decisioun. Virun allem betrëfft et d'Fra, geegenebfalls och vläicht an der Koppel. Mee trotzdem soll een all eenzelne Fall och als eenzeg-aarteg considéieren. A virun allem huet jidderee seng eege Grënn, firwat en deen dote Schrëtt mécht. An et ass u kengem ze jugéieren, firwat ee sech fir eng Ofdreiwung decidéiert.

Dofir ass et eebe wichteg, dass mer e Kader setzen, fir dass genau déi doten dräi Aspekter garantéiert sinn. An do si mer awer leider mat deem, wat mer elo maachen, nach net.

Kierzlech huet de Planning Familial seng 60 Joer gefeiert. Do war och d'Madamm Ministesch invitéiert. Si huet gesot, dass si hei un der Sait vun den organiséierten an engagéierte Frae steet. Si huet souguer d'Simone de Beauvoir zitéiert, dass eeben d'Acquisen net fir éiweg a Stee gemeesselt sinn, dass ee muss vigilant sinn. An dofir verstinn ech eebe grad net, elo, wou Der den Dossier opmaacht, wou Der de Projet de loi opmaacht, wou mer d'Modifikatiounen maachen, dass mer net de Courage hunn, direkt aner Ännerunge mat virzehuelen.

D'Viraarbecht ass jo scho geleescht. Mir haten an der Kommissioun – et ass virunner vun der Rapportrice gesot ginn – Amendementer erabuecht. Dat heescht, déi hätt een elo einfach esou kënnen iwwerhuelen. Do wär elo net allze vill Aarbecht nach hannendrunner gewiescht.

Mir ginn awer net esou séier op. Mir kämpfe weider, well dat heiten ass fir eis elo net eng reng parteipolitesch Diskussioun. Mee hei geet et wierklech drëms, eeben d'Dignitéit an och d'Fräiheet an d'Selbstbestëmmungsrecht vun de Fraen ze protegéieren.

Dofir notze mer eeben déi aner parlamentaresch Instrumenter, déi eis zur Verfügung stinn. Ech deposéieren hei am Numm vun der LSAP eng Motioun, wou mer eeben nach eng Kéier op d'Fristeverlängerung zréckkommen, vun 12 op 14 Wochen.

Firwat fuerdere mer dat? Ma fir dass d'Frae méi laang Zäit hunn, fir hir Decisioun kënnen ze huelen. Et erlaabt och deene Fraen, déi méi spéit d'Schwangerschaft entdecken, dass si sech eeben och do nach kënnen déi néideg Zäit huelen. A virun allem erlaabt et och, besser ze wëssen, a wéi engem gesondheetlechen Zoustand de Fötus ass.

D'Zuel 12 duerch d'Zuel 14 ze ersetzen, ass am Endeffekt guer keng Hexerei, mee géif awer d'Liewe vu ganz ville Frae vereinfachen. Et wär e positiven Impakt. A virun allem wär et e ganz kloert Zeeche fir d'Selbstbestëmmung an d'Fräiheet vun de Fraen.

An der Kommissioun krute mer als Äntwert, dass een dat elo net kéint maachen, well et net am Koalitiounsaccord steet. Bon, ech muss soen, ech fannen dat elo perséinlech eng relativ einfach Äntwert. Ech fannen et eng relativ bëlle Excuse. An ech mengen, da soll ee ganz éierlech soen, dass een dat doten net wëll maachen. Dat wär méi éierlech. Wéi gesot, den Dossier ass elo op an et ass wierklech net schwier, do déi eng Zuel duerch déi aner ze ersetzen.

En zweete Punkt fuerdere mer: Dat ass d'Aféierung vun Délit d'entrave. Mir gesinn, dass d'Rechter vun de Frae weltwäit ëmmer méi ënner Beschoss sti respektiv zeréckgeschrafft ginn. D'USA sinn e Paradebeispill. Awer och hei an Europa ... An Italie gesi mer

zum Beispill, wéi Ofdreiwungsgéigner sech ganz bewusst organiséieren an et carrement fäerdegbréngen, a Strukture wéi e Planning Familial eranzekommen, an d'Fraen drun hënneren, genau déi Decisioun, déi se geholl hunn, eeben eng Ofdreiwung ze maachen, dann och duerchzuféieren.

Dofir wëlle mer eebe grad jo dat Recht op Ofdreiwung schützen. Dofir fuerdere mer eeben, esou en Délit d'entrave anzeféieren, also d'Verhënnerung vun enger Ofdreiwung ënner Strof ze stellen. Dat kënnen – wéi gesot, am Ausland gesäit een et – organiséiert reliéis Gruppe sinn. Et kann awer och um individuellen Niveau sinn. Dat kënnen Familljemembere sinn oder Bekanntere sinn, déi een ënner Drock setzen. Mee hei nach eng Kéier: Wann et eis eescht gemengt ass, dass eng Fra selwer iwwer hire Kierper soll decidéieren a mer hir dat eegent Recht ginn, da solle mer eeben och garantéieren, dass si den Accès huet respektiv dass si net dru gehënnert gëtt.

Ech wëll och ganz kloer soen: Dat, wat mer hei fuerderen – den Délit d'entrave –, ass elo keen Hirngespinn. A Frankräich gëtt et dat scho säit 1993. An d'Lydie Err hat dëst schon deemools, 2007, an enger Proposition de loi virgeschloen. Déi selwecht Proposition de loi gouf dunn 2010 iwwregens vun der Lydie Polfer – kleng Reminder: dat ass net d'LSAP, mee et ass d'DP – also nach eng Kéier deposéiert, genau mat där doter Revendicatioun, den Délit d'entrave anzeféieren.

Dëse Virschlag gouf leider an der Kommissioun net ugehall. Et huet geheescht, o, dat do wär elo e bësse méi eng kniwweleg Saach, dat kéint een net einfach esou maachen. Bon, ech verstinn net, firwat et 2007 méiglech war respektiv 2010, an et dann elo 2025 e bësse méi kniwweleg ass. Mee och wann et sollt e bësse méi kniwweleg sinn an een dat doten nach eng Kéier sollt juristesche préiwen, fir dass dat alles prop- per ass, mengen ech, misst et eis awer derwärt sinn, wa mer hei wëllen d'Rechter vun de Frae stäerken, dass mer eis och déi Zäit huele respektiv dat dann och juristesche richteg tassel.

Wéi gesot, mir fannen et schued, dass elo hei d'Chance verpasst ginn ass, weider Modifikatiounen ze maachen. Den Dossier ass op, mee d'Majoritéit huet decidéiert, eeben deem elo net entgéintzekommen a just déi dote Punkten ze changéieren. Mee och hei si mir zouversichtlech, dass mer nach eng Kéier iwwert d'Ofdreiwung wäerten diskutéieren.

Ech verweisen hei op de rezenten Avis vum Staatsrot zur Proposition de loi vun deene Lénken. Dat heescht, déi Diskussioun kréie mer nach eng Kéier hei am Parlament. Mir begrëssen och ganz ausdrécklech den Avis, mee virun allem och d'Proposition de loi, well och hei virun allem nach eng Kéier ganz kloer en Zeeche gesat gëtt, dass mer eeben och hei d'Recht op Ofdreiwung an eiser Constitutioun wäerte verankeren.

Dir gesitt also: Mir ginn net op! Fir eis ass den Dossier net ganz zou. Och wa mer dat heiten haut matstëmmen, sou hoffe mer trotzdem, dass mer do an Zukunft e bësse méi oppe wäerte sinn an nach weider Modifikatiounen virhuelen, fir dat Recht ..., wou mer eigentlech alleguerte soen – bis vläicht op Vereenzelter –, dass et e fundamentaalt Recht ass, dass mer dat wëlle schützen. An da solle mer dat och juristesche esou tassel.

Merci.

Motion 1

La Chambre des Députés,

– considérant que le droit à l'interruption volontaire de grossesse (IVG) est un droit fondamental de chaque femme ;

– considérant que l'accès sécurisé à l'IVG est une question de santé publique ;

– considérant que 1.030 IVG ont été planifiées avec le support du Planning Familial luxembourgeois en 2024 ;

– considérant que le délai légal d'interruption de grossesse a été prolongé de 12 à 14 semaines de grossesse (de 14 à 16 semaines) en France en 2022 ;

– considérant le rapport du comité scientifique en charge de l'évaluation de la loi et de la pratique de l'avortement en Belgique (2023) ;

– considérant l'avis sur un allongement du délai d'avortement et sur le délai de réflexion de la Commission nationale d'éthique (2024) ;

– considérant que le droit à l'avortement est actuellement remis en question dans différentes régions du monde où il semblait pourtant acquis ;

– considérant la mise en place dans la législation française du délit d'entrave à l'avortement en 1993, dispositif étendu en 2017 à la sphère numérique ;

– considérant que le délit d'entrave faisait partie intégrante d'une proposition de loi déposée en 2007 par la députée Lydie Err, proposition de loi qui a été déposée à nouveau en 2010 par la députée Lydie Polfer ;

– considérant l'avis de la Commission consultative des droits de l'homme du Grand-Duché de Luxembourg relatif au projet de loi 8490 qui recommande la prolongation du délai d'accès à l'IVG de 12 à 14 semaines de grossesse et l'introduction d'un délit d'entrave à l'IVG,

invite le Gouvernement à

– prolonger le délai légal pendant lequel une interruption volontaire de grossesse peut être pratiquée de 12 à au moins 14 semaines de grossesse (de 14 à au moins 16 semaines d'aménorrhée) ;

– intégrer la notion de « délit d'entrave » à l'avortement dans la législation luxembourgeoise, sanctionnant le fait d'empêcher ou de tenter d'empêcher par tout moyen de pratiquer ou de s'informer sur une interruption volontaire de grossesse.

(s.) Taina Bofferding, Liz Braz, Paulette Lenert.

Une voix | Très bien!

M. Fernand Etgen, Président de séance | Merci villmools, Madamm Bofferding. Da wier et un där hono- rabeler Madamm Lexy Schoos. Madamm Schoos, Dir hutt d'Wuert.

Mme Alexandra Schoos (ADR) | Villmools merci, Här President. Léif Kolleeginnen a Kolleegen, de Gesetzesprojet 8490 thematiséiert ënner anerem zwee Sujeten, déi hei zu Lëtzebuerg nach weider keng Opmierksamkeet op sech gezunn hunn an och an der ëffentlecher Debatt bis elo nach net grouss the- matiséiert goufen. Bei deenen zwee Sujeten handelt et sech ëm d'Verbuet vun der Rekonstruktioun vum Hymen an d'Ausstellung vu sougenannte „Jongfräulechkeetszertifikater“.

Et ass eng Tatsaach, datt dës Praktiken an eisen Nopeschlänner schon dacks fir Opmierksamkeet um politeschen a medialen Niveau gesuergt hunn. Wien huet net schon an eng engem Artikel oder an engem Reportage matkritt, wéi Fraen op esou Prak- tiken hu mussen zeréckgräifen? Net well si dat woll- ten, mee well d'Konditiounen, déi hir Kultur stellt, hu mussen erfëllt ginn.

Well sinn déi Konditiounen net erfëllt, kann d'Konse- quenz fir eng Fra sinn, datt si Affer vun engem sou- genannten „Éiereverbrieche“ gëtt. Ënner engem Éiereverbrieche versteet een en Akt vu Gewalt, heefeg souguer Mord, deen duerch e Familljemember oder e Member vun hirer kultureller Gemeinschaft verübt

gëtt géint eng Persoun – meeschtens eng Fra –, déi als Schandfleck fir déi familiär oder sozial Éier betruecht gëtt. Esou Akte stinn am Zesammenhang mat engem kulturellen Éierekodex, deen ënner anerem d'sexuell Verhale virschreift.

An der Realitéit gesi sech vill Fra gezwongen, dës kulturell Konditiounen ze erfëllen. Dat geet esou wäit, datt si eng Rekonstruktioun vum Hyme froen, well et fir si ëm näischt manner wéi hiert kulturell an domat och gesellschaftlecht Iwwerliewe geet, am schlemmste Fall souguer ëm d'Iwwerliewen am rengste Sënn vum Begrëff. Aus där selwechter kultureller Erwaardung eraus gi betraffe Fraen och dozou gedréckt, e Jongfräulechkeetszertifikat virzeleeën, fir sech esou virun Ofleenung, Ausgrenzung a Gewalt ze schützen.

Dës sinn eng Denkweis an e Verhalen, déi et an eiser Kultur sou net gëtt an déi och keng Plaz an eiser Gesellschaft fannen dierfen. E Mënsch, egal ob Fra oder Mann, dierf net wéi Besëtzt behandelt ginn, och net opgrond vun engem falschen Éiereverständnis. Et ass dofir un eis, haut hei e kloert a staarkt Zeechen ze setzen, andeems mir dës Praktiken explizit verbidden an daitlech verurteilen. An deem Sënn sti mir fir e klore Jo zu dësen zwee Punkten an dësem Gesetzesprojet.

Wéi schonn an der Kommissioun ugeschwat, froe mir e Vote séparé fir den nächste Punkt.

(Mme Alexandra Schoos dépose une demande de vote séparé sur les articles 1, 2 et 3 du projet de loi 8490.)

M. Fernand Etgen, Président de séance | Merci.

Mme Alexandra Schoos (ADR) | An deem drëtten Punkt soll den Delai vun dräi Deeg tëscht der Consultatioun beim Gynäkolog an dem tatsächlechen Akt vun der Ofdreiwung ofgeschaaft ginn. Als ADR hu mir hei d'Suerg, dass et zu enger Verharmlosung vun der Ofdreiwung an allem, wat domat verbonnen ass, kënn. Dës kann zu enger geféierlecher Haltung vun der Gesellschaft géintwärt der Ofdreiwung féieren. Aus deem Grond musse mir oppassen a verhënnere, datt d'Ofdreiwung bis hin zu enger Verhütungsmanéier banaliséiert gëtt. Well dat ass et net, an dat dierf et ni ginn, weeder aus enger gesondheetlecher nach aus enger moralescher Siichtweis.

Déi Zäitspann tëscht der Berodung beim Dokter an der Ofdreiwung war ursprénglech op 8 Deeg festgeloucht, ier se dunn op 3 Deeg reduzéiert gouf. Dës reflektéiert leider warscheinlech d'Entwécklung vun der gesellschaftlecher Approche an de leschte Joren – mee nee, eiser Meenung no, net an d'Richtung vu méi Selbstbestëmmung vun der Fra, wéi heibanne vill Leit mengen. Mir sinn um Wee, eng schwéier an déifgräifend Entscheedung, déi d'ailleurs net just ee Mënsch eleng betrëfft, ze banaliséieren an de Leit ze vermëttelen, datt hiert Handele keng Konsequenzen hätt.

Beträff sinn nämlech net just jonk Meedercher, déi sech eventuell de Konsequenze vun hirem Handeln nach net bewosst sinn. Nee, d'Zuelen aus dem Rapport d'activité 2024 vum Planning Familial weisen, datt vun 1.193 Ofdreiwungsdemanden, wat eng Hausse vun 59 % zum Joer 2022 ass, den Duerchschnittsalter vun de betraffene Frae bei 28,5 Joer läit a just 51 Beträffener mannerjäreg Meedercher sinn. Eng Hausse vun 59 %, an dat enger Zäit, an där Sexualitéit an Opklärung esou present si wéi ni virun an et hei och praktesch keng Tabutheeme méi gëtt, wou et haut all méiglech Manéier gëtt fir ze verhüten a quasi all d'Verhütungsmëttel vum Staat souguer rembourséiert ginn.

Wann een erwuessen a räif genuch ass, fir sexuell aktiv ze sinn, da muss een och déi néideg Virkéierungen

treffen, fir net schwanger ze ginn. Déi Virkéierungen hëlt een, ier een handelt, an net wann d'Kand schonn am Pëtz läit. An och dat, léif Kolleeginnen a Kollegen, fällt ënnert d'Selbstbestëmmung an domadder d'Eegeverantwortung vun der Fra, ganz am Sënn vu „my body, my choice“.

Selbstbestëmmung ass net e Schalter, deen een eréischt ëmleet, wann et eescht gëtt, wéi hei am Fall vun enger Schwangerschaft. Selbstbestëmmung trëtt net eréischt a Kraaft, wann et ëm d'Ofdreiwung geet. Wa mir d'Fräiheet hunn, eis fir d'Sexualitéit ze decidéieren – an hei kleng Klammer op: Wann een dozou gezwonge gëtt, schwätze mir natierlech net méi vun esou enger Fräiheet –, da musse mir och mat der Verantwortung vun dëser Fräiheet liewen an ëmsiichteg ëmgoen.

Wa mir als Gesellschaft erëm méi resilient, also widerstandsfäeg, wëlle ginn, da musse mir eis all eise Verantwortege bewosst sinn. Wann een eng Entscheedung getraff huet, zum Beispill net ze verhüten, da muss een och eegeverantwortlech zu sengen Decisiounen stoen, esou wéi zu alle Konsequenzen, déi domadder einherginn. Dat ass wierklech Selbstbestëmmung.

Generell si mir als ADR awer och der Meenung, datt d'Gesetz keng Fristeléisung, mee eng Indikatiounsléisung sollt virgesinn. All Mënsch an all Situatioun ass ënnerschiddlech, esou wéi et och am Avis vum Collège médical steet. Ier eng Fra sech zu dësem definitive Schrëtt entscheet, muss si op eng vollstänneg an objektiv Manéier informéiert a berode ginn. Si muss iwwer all méiglech Follgen, kierperlecher a psychescher Natur, déi hir Entscheedung an déi eng oder aner Richtung mat sech brénge kann, informéiert ginn. Besonnesch déi sozial, psychologesch a materiell Hëllef- an Ënnerstützungsméiglechkeeten, déi si kréie kann, wa si sech fir d'Liewe vum Kand entscheede wëll, sollen hir erkläert ginn, genau esou wéi déi, wann ee sech dergéint decidéiert.

Perséinlech gleewen ech net drun, dass en Delai vun x Deeg bei deene meeschte Fraen eppes un hirer Decisioun verännert. Déi, déi fest decidéiert sinn, bleiwen derbäi. An déi, déi zweifelen, sollten all néideg Informatiounen kréien, déi si brauchen, fir hir Decisioun beschtméiglech kënnen ze huelen.

Eis feelen d'Zuele fir Lëtzebuerg, fir wierklech kënnen feststellen, ob elo en Delai allgemeng sënnvoll ass oder net. Wat ass iwwerhaapt de momentane reellen Delai tëscht der Demande an dem tatsächlechen Akt? Aus wéi enge Grënn decidéiere sech Fraen ofzedreien? Wéi vill decidéiere sech awer schlussendlech nach ëm? Aus wéi enge sozialen, kulturellen a gesellschaftleche Kreesser kommen déi Fraen?

Dowéinsten géing ech an deem Sënn gär eng Motion deposéieren.

Motion 2

D'Chamber vun den Deputéierten

stellt fest, datt

– de Schwangerschaftsabbruch eng Realitéit duerstellt, mat där Frae sech am Laf vun hirem Liewe kënnen konfrontéiert gesinn;

– d'virleend Zuelen eng Hausse vun de Schwangerschaftsabbrüch an -demande weisen;

– d'Zuele vu Schwangerschaftsabbrüch aktuell haaptsächlech vun Associatiounen erhuewe ginn;

– bei dësen Donnéeë keng Differenzéierung tëscht medezinnesch indizéierten an net indizéierte Fäll gemaach gëtt;

– et keng offiziell Informatiounen zu de Grënn an den demografeschen Donnéeë gëtt;

– et keng offiziell Informatiounen zur Zäitspann tëscht der Berodung an dem effektiven Ofdreiwungsakt gëtt;

– et keng offiziell Informatiounen gëtt bezüglech der Émetscheidung vun de Fraen an déi eng oder aner Richtung opgrond vun der Zäitspann tëscht der Berodung an dem effektiven Ofdreiwungsakt,

ass sech bewosst, datt

– Transparenz e fundamentaalt Element fir eng verantwortbel Gesetzgebung duerstellt,

fuerdert d'Regierung op,

– dem Observatoire national de la santé den Opdrag ze ginn, all relevant a virdu genannten Donnéeën iwwert d'Schwangerschaftsabbrüch ze erhiewen, ze analyséieren an zougänglech ze maachen.

(s.) Alexandra Schoos.

M. Fernand Etgen, Président de séance | Merci, Madamm Schoos.

(Interruption)

Mme Alexandra Schoos (ADR) | Ech kommen zum Schluss. Wéi schonn a menger Ried erwänt, ass de Sujet vun der Ofdreiwung individuell ënnerschiddlech, u perséinlech Situatiounen a Wäerter gebonnen a kann och politesch an all Richtungen diskutéiert ginn. Als ADR wëlle mir op där enger Säit eng Banaliséierung vun Ofdreiwungsakt fir eis Gesellschaft verhënnere an opmierksam maachen op déi tatsächlech Selbstbestëmmung vun Mënsch. Op där anerer Säit verstie mir, dass en Delai a spezielle Fäll, wéi zum Beispill bei enger Vergewaltigung oder bei psycheschen oder sozial-emotionale Problemer, eng Belaaschtung ka sinn.

Mir hätten eis gewënscht, datt de Gesetzesprojet hei eng Derogatioun virgesäit, déi d'Zäitspann tëscht der Consultatioun beim Dokter an der Ofdreiwung fir eebe grad dës speziell Fäll ophieft, amplaz datt se generell ofgeschaaft gëtt. Aus deem Grond kënn mir dës Punkt net matstëmmen.

Ech soen Iech Merci.

M. Fred Keup (ADR) | Très bien!

M. Fernand Etgen, Président de séance | Madamm Schoos, erlaabt Dir, datt d'Madamm Cahen Iech eng Fro stellt?

Mme Alexandra Schoos (ADR) | Jo.

M. Fernand Etgen, Président de séance | Madamm Cahen, Dir hutt d'Wuert.

Mme Corinne Cahen (DP) | Jo, villmools merci. Merci och Madamm Schoos fir Är Erklärungen. Also, ech mengen, wou ech d'accord ka sinn, dat ass, dass eng Ofdreiwung keng Verhütung ass. Dat ass ganz sécher wouer.

Do, wou Der, mengen ech, awer an Ären Iwwerleeunge falsch sidd, dat ass: Et gëtt jo kee forcéiert. Et kann ee jo iwwerleeën, soulaang ee wëllt. Et ass jo net, dass dat elo direkt muss gemaach ginn. Eng Fra, déi direkt eng Ofdreiwung wëll maachen, déi kann dat dann an Zukunft. Mee et dierf een awer och gären iwwerleeën.

Mee Dir hutt awer eppes gesot, wann Der nämlech dovunner schwätzt: „Et feelen d'Zuelen“, an esou weider ... Ech hunn Är Motioun jo elo nach net gelies, mee Dir sot och, d'Opklärung wär haut besser wéi ni. Wourunner maacht Der dat fest, dass d'Opklärung haut besser wär wéi – wat weess ech? – virun 1 Joer, virun 10 Joer, virun 100 Joer?

Merci.

Mme Alexandra Schoos (ADR) | Ech mengen net, dass ech „besser“ gesot hunn. Ech kucken no. Ech soen: Et ass sou vill Opklärung wéi nach ni, dass mer hautzudaags iwwert dee Sujet schwätzen. Dat ass dat, wat ech gesot hunn. Ech soen net, dass se onbedéngt besser ass. Mee dat ass justement, wou mer kucke mussen, aus wéi enge Grënn: Firwat ginn d'Frae vläicht ongewollt schwanger? Ass et wierklech e Problem, dass se net opgekläert sinn, wat fir eng Verhütungsmethoden et gëtt?

Mee, ech mengen, et gëtt wierklech hautzudaags vill iwwert déi Thematik geschwat. An dowéinst mussen mer kucken. Et ass op jidde Fall, soen ech emol, meng Impressioun. Och zu menger Zäit ass och schonn doriwwer geschwat ginn, vläicht net an alle Kreesser. Wéi gesot, eis feelen d'Donnéen. Dowéinst géif ech et interessant fannen – liest meng Motioun duerch –, wa mer do méi konkret Fakten an Informatiounen hätten.

M. Fred Keup (ADR) | Très bien!

M. Fernand Etgen, Président de séance | Merci, Madamm Schoos. An da geet d'Wuert weider un déi honorabel Madamm Djuna Bernard. Madamm Bernard, Dir hutt d'Wuert.

Mme Djuna Bernard (déi gréng) | Merci, Här President. Léif Kolleeginnen a Kolleegen, dëst Gesetz ass e wichtege Fortschritt fir d'Rechter vu Fraen a Meedercher an eisem Land oder, wéi d'Mänscherechtskommissioun seet, eng „avancée décisive dans la lutte contre les violences faites aux femmes et dans la reconnaissance de leur autonomie corporelle“. Et geet eeben hei ëm näischt manner wéi d'Verdeedegung vun de Mänscherechter, an zwar do, wou se net ëmmer garantéiert sinn: beim Recht op Selbstbestimmung iwwert de Kierper, bei der sexueller Fräiheet a beim Schutz géint patriarchal Muechtmechanismen.

Mam Verbuet vun der Praxis vun de Certificats de virginité an och der Hymenoplastie schützen mer déi kierperlech Integritéit vun de Fraen a verbidden eng relativ onsiichtbar Form vu sexualiséierter Gewalt. Dës Praxis sinn entwürdigend an eng Demonstratioun vu sexueller Kontroll iwwert de Kierper vun der Fra. Si hu keng medezinnesch Grondlag. Si sinn net nëmme wëssenschaftlech absurd, mee se maachen eppes vill méi Schlëmme: Si degradéieren, si kontrolléieren a si verletzen!

Et gëtt kee medezinnesche Beweis fir Virginitéit. Wat et awer gëtt, ass eng Kultur, déi de Wäert vun enger Fra un hirer „Onberéiertheet“ moosst, eng Kultur, déi Kontroll a Gewalt vis-à-vis vu Meedercher legitiméiert, psychologesch, kierperlech, sozial. Mir begreifen, dass dës Praxis verbuete ginn an och d'Incitatioun an den Drock dozou ënner Strof gestallt ginn.

E weidere wichtege Punkt ass d'Ofschafe vum Reflexionsdélai beim Schwangerschaftsabbruch. Déi aktuell dräi Deeg Paus waren net am Déngscht vun der Fra. Si waren am Déngscht vun enger Gesellschaft, déi et Frae bis elo net zougetraut huet, selwer informéiert a reflektéiert Decisiounen ze treffen. D'Ofschafe vun dësem paternalisteschen Iwwerbleibsel ass méi wéi iwwerfällg. Endlech vertraue mer de Fraen. Mir vertrauen de Fraen, Entscheedungen ze huelen, déi si selwer, hiert Liewen an hire Kierper betreffen.

D'Ewechfale vum Délai de réflexion heescht och net automatesch, wéi vun der Associatioun Vie Naissante gefaart, dass d'Decisiounen iwwerstierzt an ënner Drock geholl mussen ginn. Et heescht, au contraire, och genau dat, wat d'Madamm Cahen grad sot, dass d'Fra sech hiren Délai de réflexion ka selwer

eraussichen – natierlech innerhalb vun der gesetzlecher Frist fir en Ofbroch. Dat ka séier goen, et kann awer och méi laang dauere wéi dräi Deeg.

A wann d'ADR elo d'Plaz vum Partner bei der Decisioun vum Schwangerschaftsabbruch als Argument erausgeholl huet, wéi d'Madamm Schoos et och ugedeit huet, sou huet eng Dokteraarbecht vun der Uni Lille follgend Zuele presentéiert: 99 % vun de Männer, déi hir Partnerin mat an d'Spidol begleet hunn, hu gesot, d'Decisioun vun hirer Partnerin ze respektéieren. An ech sinn elo mol esou dreist ze soen, dass Männer, déi net mat hire Partnerinne bei den Dokter ginn, egal ob et just fir eng Consultatioun ass oder den Dag selwer, och wierklech net déi sinn, déi mussen järezen, wa si sech an der Decisioun iwwergeenge gefillt hunn!

Här President, mir als Fraktioun hätten eis hei nach méi Courage gewënscht. Bei der Fro vum Délai fir de Schwangerschaftsabbruch selwer bleiwe mer der Meenung, dass Lëtzebuerg nach e Schrëtt méi wäit misst goen, vun 12 op 14 Wochen, esou wéi der LSAP hir Amendementer dat proposéiert hunn an et och elo an der Motioun festgehalen ass.

An och wa mer haut mat dësem Projet de loi en Zeeche setzen an d'Rechter vun de Frae stäerken, sou weist eis den internationale Kontext, dass dëst keng Selbstverständlechkeet ass. D'Fraerechter si fragill a si mussen permanent verteidegt ginn.

An den USA gesi mer, wat d'Reckschritter a punkto IVG a kierperlech Selbstbestimmung fir Konsequenzen hunn: Fraen, déi weinst enger Fausse couche an de Prision kommen amplaz an d'Spidol; Fraen, déi forcéiert ginn, e Fötus auszedroen, dee medezinnesch net viabel ass; Fraen, déi iwwer hiren Doud eraus zu Gebuertsmaschinen degradéiert ginn. An dofir ass et wichteg, dass mer elo haut d'Hänn net an de Schouss leeën. Mir wëlle méi wäit goen. A mir bedauern dowéinst och, dass d'Amendementer vun der LSAP verworf goufen, mee mir plädéieren och weiderhin derfir, en Délit d'entrave à l'IVG an eise Code pénal opzehuelen.

Mir ënnerstëtzen och doriwwer eraus déi Diskusioun, déi elo an de kommende Méint usteet, an zwar ronderëm d'Proposition de révision vun der Constitutioun vum honorabelen Deputéierte Marc Baum, fir d'Recht op eng IVG wéi och d'Recht op Verhütung op höchstem Niveau an der Constitutioun ze verankeren. Dat wier e staarkt Schutzschëld an et géif et an Zukunft méi schwéier maachen, d'Recht op d'IVG rëm rückgängig ze maachen. Grad an dësen Zäite si mer der fester Iwwerzeugung, dass mer dat brauchen.

Fir haut si mer awer frou, mat dësem Gesetz e gesellschaftleche Fortschritt kënnen mat méiglech ze maachen an dofir stëmme mer natierlech dëse Projet de loi mat. Ech soen Iech Merci.

M. Fernand Etgen, Président de séance | Merci villmoools, Madamm Bernard. An da wier et um honorabelen Här Sven Clement. Här Clement, Dir hutt d'Wuert.

M. Sven Clement (Piraten) | Merci, Här President. Léif Kolleeginnen a Kolleegen, haut sti mer virun enger scho bal historiescher Entscheedung. De Gesetzesprojet, deen eis virläit, ass méi wéi just eng einfach Gesetzesännerung. Et ass e wichtege Schratt an d'Richtung vun enger méi gerechter a méi humaner Gesellschaft, wat d'Rechter an d'Dignitéit vun alle Fraen a Meedercher ugeet. D'Piraten wäerten dëst wichteg Gesetz natierlech ënnerstëtzen.

Mee ech wëll och kloer soen: Dëst Gesetz ass e ganz wichtege Schratt no vir, mee et geet eleng awer net duer. Mir mussen méi maachen. Et geet net duer, just

dëst Gesetz ze stëmmen an ze mengen, domat wär déi ganz Problematik geléist, mee mir müssen och d'Mentalitéit an de Käpp änneren an dat queesch duerch eis ganz Gesellschaft.

Dëse Gesetzesprojet adresséiert dräi fundamental Punkten, déi all mat der Autonomie an der Dignitéit vu Fraen a Meedercher ze dinn hunn: Éischstens verbidde mer Virginitéitsënnersichungen an déi dozougehéierend Certificaten, zweetens verbidde mer d'Hymenoplastie, déi sougenannten Hymerekonstruktione – et ass gutt, dass ech net Dokter gi sinn, soss misst ech déi Wieder alleguerten ausweneg kënnen; esou kann ech se alt weinstens virlesen, well wann een ze vill Vokalen uneneenhängt, gëtt dat ëmmer Kuddelmuddel bei mir –, an drëttens schafe mer déi bis elo obligatoresch dräi Deeg Reflexiounszeit bei Ofdreiwungen of.

Mee, léif Kolleeginnen a Kolleegen, mir dierfen eis net just op déi zwee Verbueten beschränken. Mir mussen verstoen, dass hannerst dës Praxis Joerhonnerte vu falschen Iwwerzeugungen a Mythen am Zusammenhang mat strengere reliéise Virstellung stinn, déi immense Schued ugeriicht hunn a leider nach ëmmer uriichten. Virginitéitsënnersichunge sinn net nëmme oneethesch, se sinn och wëssenschaftlech komplett Kabes. Et ass wëssenschaftlech bewisen: Et gëtt keng medezinnesch Method, déi d'Jongfräulechkeet bewiese kann – keng! Den Hymen, deem dës ganz Mythen ëm seng Integritéit ugeknäppt sinn, kann aus ville Grënn beschiedegt ginn: Sport, normal Aktivitéiten oder einfach natierlech Variatiounen. D'Virstellung, dass een um Hymen erkenne kéint, ob eng Fra „onberéiert“ ass oder scho sexuell aktiv war, ass puer Fantasterei, mat där Fraen a Meedercher kontrolléiert an an hire Fräiheeten ageschränkt solle ginn.

Dowéinst brauch et méi wéi just dëst Gesetz géint esou Praktiken. Mir müssen dowéinst e breeden Dialog queesch duerch eis ganz Gesellschaft iwwert dës Problematik féieren, och – oder grad dann – wann et onbequeem ass. All Persoun an eisem Land muss wëssen: Virginitéitsënnersichunge sinn net nëmme Pseudowëssenschaft, se si schiedlech, se verstousse géint d'Mänscherechter a mat Akraafttriede vun dësem Projet de loi dann och endlech géint d'Gesetz!

Ech wëll och besonnesch d'Ofschafe vun den obligatoreschen dräi Deeg Bedenkzeit fir eng Ofdreiwung ënnersträichen. Dëst ass eng laang iwwerfällg Reform, déi endlech d'Autonomie vun de Frae respektéiert. Dës Bedenkzeit war patriarchalesch a respektlos. Si ënnerstellt, dass Fraen net dozou fäeg wäeren, bewusst Entscheedungen iwwer hiren eegene Kierper ze treffen. Si ignoréiert, dass déi meescht Fraen, déi sech fir e Schwangerschaftsabbruch entscheeden hunn, dacks scho ganz vill iwwert hir Situatioun an hir Optiounen nogeduecht hunn. D'Ofschafe vun den dräi Deeg Bedenkzeit wäert dat net änneren.

Léif Kolleeginnen a Kolleegen, wat hei besonnesch gefuerdert ass, dat ass Courage. De Courage, verschidden onbequeem Gespréicher ze féieren. De Courage, kulturell Sensibilitäten ze respektéieren, awer gläichzäiteg fest fir wëssenschaftlech Fakten a Mänscherechter anzestoen. Dozou gehéiert och d'Propos vun déi Lénk, d'Recht op Ofdreiwung endlech an d'Verfassung anzeschreiwen. Grad an Zäiten, an deenen a ville Länner riets Parteien a riets Politiker ëmmer méi an de Parlamenten vertruete sinn, mussen mer derfir suergen, dass verschidde Rechter duerch e staarke gesetzleche Kader – an dat ass Verfassungsrang – geschützt ginn. Mir dierfen net zuloossen, dass ural Traditiounen oder de reliéise Glawe Mänscherechtsverletzungen legitiméieren. Mir dierfen net zuloossen, dass de Respekt viru verschiddene

Kulturen oder Reliounen als Deckmantel fir Diskriminatioun benotzt gëtt. An dofir ass dat heite Gesetz esou wichteg. Mee genau dowéinst ass dëst Gesetz awer och just e Schratt an déi richteg Richtung an et kann net d'Zil sinn.

Ech soen Iech Merci.

M. Fernand Etgen, Président de séance | Merci villmools, Här Clement. Da wier et als leschten ageschriwwene Riedner um honorabelen Här Marc Baum. Här Baum, Dir hutt d'Wuert.

M. Marc Baum (déi Lénk) | Merci, Här President. Dee Gesetzesprojet, dee mer hei virleien hunn an dee mer jo da mat ganz grousser Majoritéit, wéi et schéngt, haut unhuelen, ass eng wichteg Etapp. Et ass e Meilesteen – ech mengen, datt een dat soe kann – an eiser gesellschaftlecher Perceptioun a virun allem e Meilesteen am Interêt vun der Fra. Et ass eng Positionéierung, eng Positionéierung géint patriarchal Kontroll, géint déi systematesch Iwwergrëffer op de Kierper vun der Fra a fir d'Stärkung vun hire fundamentale Rechte. An als Lénk begréisste mer natierlech dëse Projet. Net als Endpunkt, mee als wichteg Etapp vun enger konsequenter emanzipatorescher Politick, als Etapp an der Gläichstellung tëscht Mann a Fra.

Virginitéitstester a -certificate sinn e Symbol vu Kontroll an Ennerdrückung. An et gëtt – an dat hu vill Virriedner scho gesot –, iwwerhaupt keng wëssenschaftlech Basis, nach iergendeng eethesch Justifikatioun, fir déi genannten Tester ze maachen. Déi Tester beweise strictement guer näischt an déi medezinnesch Praxis dovunner ass Gewalt géint Fraen. Wat mer hei verbidden, si ritualänlech, atavistesche Praktiken, déi Frae solle bescheinege vis-à-vis vu Familljen oder zukünftege Partner, datt se wäertvoll sinn. De Wäert vun engem Mënsch, enger Fra, un engem Virginitéitscertificat ze moossen, ass net nëmmen eng symbolesch Entmënschlechung, mee eng Attack tout court op d'Wäert vum Mënsch!

Une voix | Très bien!

M. Marc Baum (déi Lénk) | An datt mer iwwerhaupt e Gesetz brauchen, fir dës ze verbidden, seet schonn och vill aus iwwer eis Gesellschaft, iwwert d'Bild vun der Fra an awer och iwwer nach ëmmer existéierend medezinnesch Praktiken.

Mir haten am Abrëll d'lescht Joer eng ëffentlech Petitioun zu dësem Sujet an déi engagéiert Enseignanteën hunn eis erzielt vun hiren Erfahrungen: vun engem mannerjärege Meedchen, dat opgrond vun enger Rumeur vu sengen Eltere forcéiert gouf, bei de Gynekolog ze goen, fir e Virginitéitscertificat ze kréien; ...

(M. Claude Wiseler reprend la présidence.)

... vun enger anerer jonker Fra, déi vun der Mamm gezwonge gouf, sech ënnersichen ze loosse an en Zertifikat unzufroen, well d'Mamm duecht, d'Duechter hätt sexuell Relatiounen. An a béide Fäll waren déi jonk Fraen net mat där Praxis averstanen, wollten dat net maachen, mee si konnten sech net wieren. An den Enseignanteë waren d'Hänn gebonnen.

Dëst ännere mer mat dësem Gesetz. E Gesetz, dat kloer Grenze setzt a mënschenonwierdeg Praktiken penal sanktionéiert. Déi konsultativ Mënscherechtskommissioun betount an hirem Avis awer och, datt dës Schrëtt complémentaire muss begleet gi vu Sensibiliséierung an Educatioun, fir och d'Ursaachen dovunner ze bekämpfen. An deem Sënn, Här President, geet et net just ëm medezinnesch Praktiken, et geet ëm gesellschaftlech Ideologien, déi Fraen net als autonom Mënschen, mee als Privateigentum betruechten, dat et ze kontrolléiere gëllt.

D'Mënscherechtskommissioun erënnert och drun, datt d'Hymenoplastie géint d'physisch a psychesch Integritéit verstéist. Et besteet d'Gefor vu kierperleche Komplikatiounen, Infektiounen, Hemorrhagien, verstoppten Narben, mee och laangfristige sexuellen a psycheschen Traumatisatiounen. Mat dësem Gesetz gëtt net nëmmen déi medezinnesch Interventioun, mee och d'Incitatioun dozou strofbar gemaach. An dat ass och richteg esou.

Här President, ech wëll zu engem Punkt kommen, dee mer besonnesch wichteg ass an deen, mengen ech, och dobaussen am meeschte wäert diskutéiert ginn a Relatioun mat dësem Text, nämlech d'Ofschaffung vum Délai de réflexion bei enger Ofdreiwung. Ech mengen, datt dat eng iwwerfällg Reform ass am Dëngscht vun der Selbstbestëmmung vun der Fra. Déi aktuell Gesetzeslag vun engem Bedenkzäitraum vun dräi Deeg ass paternalistesche. Si stellt implizit d'Decisiounsfäegkeet vun der Fra a Fro, wéi wa se net selwer wéisst, wat se wëllt. Dësen Zäitraum gëllt fir vill Fraen als psychologesche Belaaschtung an et gëtt keng Indicatioun, datt en iergendwéi a massiver Form Meenungsännerungen hätt kënnen bewierken.

D'Decisioun, eng Ofdreiwung virzehuelen, ass keen einfachen Akt. An déi vill Fraen aus mengem Bekanntekrees, déi mat esou enger Situatioun konfrontéiert waren, hu sech dat laang a gutt iwwerluecht. Si gesetzlech ze zwängen, dës Entscheedung, déi net liichtfält, nach eng Kéier erauszuschiben, ass d'Leit net fir voll geholl. An dëst ännere mer endlech mat dësem Text.

Här President, erlaabt mer zum Schluss awer och nach eng Kéier op eng Initiativ zrëckzekommen, op eng Virlag, déi elo vum Staatsrot aviséiert ginn ass, fir d'Recht op Ofdreiwung a Verhütung an d'Verfassung anzuschreiben. Eng ganz Rëtsch Riedner hu sech jo scho positiv dozou geäussert. Anerer hunn och schonn an der Press Stellung dozou geholl.

An ech wëllt eng Invitatioun ausschwätzen, eng Invitatioun un déi 60 Deputéiert: Liest Iech all déi Avisen un, déi erakomm sinn! Den Avis vum Planning Familial. Den Avis vum CID Fraen an Gender. Den Avis vum Conseil national des femmes. Den Avis, deen och elo kuerz virun der Publikatioun ass, vun der Saliariatskummer. Den Avis vun der JIF-Plattform (ndlr: Journée internationale des femmes), déi zu Dausenden op d'Strooss gaange si mat, ënner anerem, dëser Revendicatioun.

An all déi, déi nach da Bedenken hunn, siefen et juristesche Bedenken oder Bedenken, datt se soen, dat wier eng Diskussioun, déi aus Amerika importéiert gi wier an déi net hei misst gefouert ginn, déi wëllt ech invitéieren: Liest den Avis vun zwou Institutionen, den Avis vun der konsultativer Mënscherechtskommissioun – liest deen! – an den Avis vum Staatsrot.

Dat sinn all déi Avisen, déi am Moment virleien. Mir wäerten am September doriwwer diskutéieren. Et läit eng Sommervakanz vun zwee Méint dertëscht an d'Invitatioun ass ausgeschwat. Ech mengen, datt et en enorm wichteg Zeeche wier, dat mir hei als Deputéierte kënnen setzen. A fir d'Wierder vun der Rapporteuse ze benotzen: en Zeechen, dat mer kënnen setze „fir méi Dignitéit, fir méi Fräiheet, an dat am Numm vun enger gerechter Gesellschaft“.

Merci.

Plusieurs voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Villmools merci, Här Baum. Domat wär d'Lëscht vun den ageschriwwene Riedner ofgeschloss.

Dann hätt d'Regierung d'Wuert. Madamm Minister.

Prise de position du Gouvernement

Mme Martine Deprez, Ministre de la Santé et de la Sécurité sociale | Merci, Här President, a merci alle Riedner de Mëtten. Ech denken, mir sinn eis hei praktesch eens, datt dat hei e ganz, ganz wichtigen Text ass an e weidere Schrëtt a Richtung Autodeterminatioun vun de Fraen – „my body, my choice“, ass hei gesot ginn –, eng sexuell Gläichbehandlung vun alle Geschlechter.

Mir hunn de breede Konsens de Mëtten hei erreicht a mir setze mat deem Text e puer Dispositiounen aus dem Accord de coalition ëm, awer net nëmmen dat. Bei der Petitioun de 17. Abrëll war ech selwer present. Ech hunn héieren, wat déi Enseignanteë gesot hunn. An ech denken, datt dat hei e ganz, ganz wichtige Schrëtt ass fir vill jonk Meedercher hei am Land. An ech si frou, datt mer deen Text hei warscheinlech am Konsens kënnen stëmmen.

Villmools merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Minister. Domat wär dann d'Debatt zu dësem Projet de loi ofgeschloss.

Da géinge mer zum Vott vun der Projet de loi kommen. Mir hunn eng Demande vun der ADR fir e Vote séparé virleien, an net nëmme fir ee Vote séparé, mee am Fong fir dräi Vote-séparéen, déi mer musse maachen.

Et gëtt gefrot, e Vote séparé iwwert den Artikel 1 ze maachen. Mir mussen dann eenzel iwwert den Artikel ofstëmmen. Dofir stellen ech d'Fro – lauschtert elo d'Fro och gutt no, fir datt jiddwereen esou stëmmt, wéi en dat als richteg empfënt –: Wien also d'accord ass mat dem Artikel 1, esou wéi en am Projet de loi steet, dee soll mat Jo stëmmen. Wien net d'accord ass mat deem Artikel, esou wéi en elo am Projet de loi steet, dee soll mat Nee stëmmen.

Vote séparé sur l'article 1 du projet de loi 8490

Domat géing ech dann de Vote séparé iwwert den Artikel 1 opmaachen, soubal ech déi Méiglechkeet hunn. Voilà. De Quorum ass erreicht. Vote par procuration. An de Vott ass ofgeschloss.

D'Resultat vum Vott ass: 60 Jo-Stëmmen, folleglech keng Nee-Stëmm a keng Abstentioun. Den Artikel 1 ass also domadder eestëmmege ugeholl ginn.

Ont voté oui : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt épouse Kemp, MM. Maurice Bauer, Jeff Boonen, Alex Donnersbach, Emilie Eicher, Félix Eischen (par Mme Diane Adehm), Paul Galles, Mme Françoise Kemp, MM. Marc Lies, Ricardo Marques, Mmes Octavie Modert, Nathalie Morgenthaler, MM. Laurent Mosar (par Mme Octavie Modert), Jean-Paul Schaaf, Marc Spautz, Charles Weiler (par Mme Nathalie Morgenthaler), Mme Stéphanie Weydert, MM. Claude Wiseler, Michel Wolter et Laurent Zeimet ;

Mme Barbara Agostino, MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mmes Simone Beissel, Corinne Cahen, MM. Luc Emering, Fernand Etgen, Patrick Goldschmidt (par M. Gusty Graas), Gusty Graas, Mmes Carole Hartmann, Mandy Minella, Lydie Polfer (par M. Fernand Etgen) et M. Gérard Schockmel ;

M. Dan Biancalana, Mmes Taina Bofferding, Liz Braz, Francine Closener, M. Yves Cruchten, Mme Claire Delcourt, MM. Mars Di Bartolomeo (par M. Georges Engel), Georges Engel, Franz Fayot, Claude Haagen, Mme Paulette Lenert et M. Ben Polidori ;

MM. Jeff Engelen, Dan Hardy, Fred Keup, Mme Alexandra Schoos et M. Tom Weidig ;

Mme Djuna Bernard, M. Meris Sehovic, Mmes Sam Tanson et Joëlle Welfring ;

MM. Sven Clement et Marc Goergen ;

MM. Marc Baum et David Wagner.

Da komme mer bei deem nächste Vote séparé, dee gefrot ginn ass. Dat ass de Vote séparé iwwert den Artikel 2. Mir mussen iwwert deem och dann eenzel ofstëmmen. An do déi selwecht Fro: Wien d'accord ass mam Artikel 2, esou wéi en am Projet de loi steet, dee soll mat Jo stëmmen. Wien net domadder d'accord ass, dee soll mat Nee stëmmen.

Vote séparé sur l'article 2 du projet de loi 8490

Och hei maachen ech de Vott elo op. De Quorum ass erreecht. Vote par procuration. An ech schléissen de Vott of.

D'Resultat vum Vott ass: 60 Jo-Stëmmen, keng Nee-Stëmm a keng Abstentiounen. Domat ass den Artikel 2 also eestëmmeg ugeholl ginn.

Ont voté oui : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt épouse Kemp, MM. Maurice Bauer, Jeff Boonen, Alex Donnersbach, Emile Eicher, Félix Eischen (par Mme Stéphanie Weydert), Paul Galles, Mme Françoise Kemp, MM. Marc Lies, Ricardo Marques, Mmes Octavie Modert, Nathalie Morgenthaler, MM. Laurent Mosar (par M. Maurice Bauer), Jean-Paul Schaaf, Marc Spautz, Charles Weiler (par Mme Nathalie Morgenthaler), Mme Stéphanie Weydert, MM. Claude Wiseler, Michel Wolter et Laurent Zeimet ;

Mme Barbara Agostino, MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mmes Simone Beissel, Corinne Cahen, MM. Luc Emering, Fernand Etgen, Patrick Goldschmidt (par Mme Barbara Agostino), Gusty Graas, Mmes Carole Hartmann, Mandy Minella, Lydie Polfer (par M. Gusty Graas) et M. Gérard Schockmel ;

M. Dan Biancalana, Mmes Taina Bofferding, Liz Braz, Francine Closener, M. Yves Cruchten, Mme Claire Delcourt, MM. Mars Di Bartolomeo (par M. Georges Engel), Georges Engel, Franz Fayot, Claude Haagen, Mme Paulette Lenert et M. Ben Polidori ;

MM. Jeff Engelen, Dan Hardy, Fred Keup, Mme Alexandra Schoos et M. Tom Weidig ;

Mme Djuna Bernard, M. Meris Sehovic, Mmes Sam Tanson et Joëlle Welfring ;

MM. Sven Clement et Marc Goergen ;

MM. Marc Baum et David Wagner.

An da komme mer zum Vote séparé iwwert den Artikel 3, deem och vun der ADR gefrot ginn ass. Och hei: Wien d'accord ass mat deem Artikel 3 vum Projet de loi, dee soll mat Jo stëmmen. Wien net domadder d'accord ass, soll mat Nee stëmmen.

Vote séparé sur l'article 3 du projet de loi 8490

An d'Ofstëmmen maachen ech, soubal ech elo kann, hei op mengem Ecran op. Voilà, ech maachen d'Ofstëmmen op. De Quorum ass erreecht. Vote par procuration. Kuckt wannechgelift nach eng Kéier no, ob jiddwereen ofgestëmmt huet respektiv ob och all Procuratioun matgehooll ginn ass. Ok, da maachen ech de Vott zou.

D'Resultat vum Vott ass: Jo: 54, Nee: 1, Abstentiounen: 4. Den Artikel 3 ass also mat 54 Jo-Stëmmen bei 1 Nee-Stëmm a bei 4 Abstentiounen ugeholl.

Ont voté oui : Mme Diane Adehm, MM. Maurice Bauer, Jeff Boonen, Alex Donnersbach, Emile Eicher, Félix Eischen (par Mme Stéphanie Weydert), Paul Galles, Mme Françoise Kemp, MM. Marc Lies, Ricardo Marques, Mmes Octavie Modert, Nathalie Morgenthaler, MM. Laurent Mosar (par M. Maurice Bauer), Jean-Paul Schaaf, Marc Spautz, Charles Weiler (par Mme Nathalie Morgenthaler), Mme Stéphanie Weydert, MM. Claude Wiseler, Michel Wolter et Laurent Zeimet ;

Mme Barbara Agostino, MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mmes Simone Beissel, Corinne Cahen, MM. Luc Emering, Fernand Etgen, Patrick Goldschmidt (par M. Gusty Graas), Gusty Graas, Mmes Carole Hartmann, Mandy Minella, Lydie Polfer (par M. Fernand Etgen) et M. Gérard Schockmel ;

M. Dan Biancalana, Mmes Taina Bofferding, Liz Braz, Francine Closener, M. Yves Cruchten, Mme Claire Delcourt, MM. Mars Di Bartolomeo (par M. Yves Cruchten), Georges Engel, Franz Fayot, Claude Haagen, Mme Paulette Lenert et M. Ben Polidori ;

Mme Djuna Bernard, M. Meris Sehovic, Mmes Sam Tanson et Joëlle Welfring ;

MM. Sven Clement et Marc Goergen ;

MM. Marc Baum et David Wagner.

A voté non : M. Tom Weidig.

Se sont abstenus : MM. Jeff Engelen, Dan Hardy, Fred Keup et Mme Alexandra Schoos.

An da géinge mer zum Ofstëmmen iwwert de gesamte Projet de loi kommen. Den Text steet am Document parlementaire 8490¹¹.

Vote sur l'ensemble du projet de loi 8490 et dispense du second vote constitutionnel

Och hei géing ech d'Ofstëmmen opmaachen, soubal ech kann. Voilà, ech maachen d'Ofstëmmen op. De Quorum ass erreecht. Vote par procuration. An de Vott ass ofgeschloss.

D'Resultat vum Vott ass: 55 Jo-Stëmmen, keng Nee-Stëmm bei 5 Abstentiounen. Dëse Projet de loi ass also mat 55 Jo-Stëmmen bei kenger Nee-Stëmm a bei 5 Abstentiounen ugeholl.

Ont voté oui : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt épouse Kemp, MM. Maurice Bauer, Jeff Boonen, Alex Donnersbach, Emile Eicher, Félix Eischen (par Mme Stéphanie Weydert), Paul Galles, Mme Françoise Kemp, MM. Marc Lies, Ricardo Marques, Mmes Octavie Modert, Nathalie Morgenthaler, MM. Laurent Mosar (par M. Maurice Bauer), Jean-Paul Schaaf, Marc Spautz, Charles Weiler (par Mme Nathalie Morgenthaler), Mme Stéphanie Weydert, MM. Claude Wiseler, Michel Wolter et Laurent Zeimet ;

Mme Barbara Agostino, MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mmes Simone Beissel, Corinne Cahen, MM. Luc Emering, Fernand Etgen, Patrick Goldschmidt (par M. Gusty Graas), Gusty Graas, Mmes Carole Hartmann, Mandy Minella, Lydie Polfer (par Mme Barbara Agostino) et M. Gérard Schockmel ;

M. Dan Biancalana, Mmes Taina Bofferding, Liz Braz, Francine Closener, M. Yves Cruchten, Mme Claire Delcourt, MM. Mars Di Bartolomeo (par M. Yves Cruchten), Georges Engel, Franz Fayot, Claude Haagen, Mme Paulette Lenert et M. Ben Polidori ;

Mme Djuna Bernard, M. Meris Sehovic, Mmes Sam Tanson et Joëlle Welfring ;

MM. Sven Clement et Marc Goergen ;

MM. Marc Baum et David Wagner.

Se sont abstenus : MM. Jeff Engelen, Dan Hardy, Fred Keup, Mme Alexandra Schoos et M. Tom Weidig.

Freet d'Chamber d'Dispens vum zweete Vote constitutionnel?

(Assentiment)

Dann ass dat esou decidéiert.

Motions

Da sinn am Kader vun dësem Projet de loi zwou Motiounen agereecht ginn.

Motion 1

Déi éischt ass agereecht gi vun der Madamm Taina Bofferding. Madamm Bofferding, wëllt Dir elo Stellung huelen? Duerno eventuell? Da kucke mer dat. An dann ass d'Fro: Wie wëllt zu der Motioun Stellung huelen? D'Madamm Adehm, d'Madamm Hartmann, d'Madamm Schoos, gesinn ech elo mol. Fänke mer emol do un. Madamm Adehm.

Mme Diane Adehm (CSV), rapportrice | Merci, Här President. Dës Motioun huet zwee Punkten. Bei dem éischte Punkt, do geet et drëms, den Delai vun 12 op 14 Wochen eropzesetzen. Do ass mer gesot ginn, dass déi fréier Regierung anscheinend bei der Commission nationale d'éthique en Avis dozou ugefrot hat an dass deem alles aneschtens wéi unanime war op deem dote Punkt – also, just fir dat emol an de Raum ze setzen. Bei der IVG, mam Delai vun dräi Deeg, do war absolut keng Diskussioun. Mee op deem dote Punkt war d'Commission nationale d'éthique net unanime gewiescht, fir vun 12 op 14 Wochen eropzegaen.

Wat dann zousätzlech nach dobäi kënnt, dat ass, ech hunn et virdrun a mengem Rapport gesot: Wann ee bis bei 14 Wochen ass, ass d'Kand weesentlech méi wäit entwéckelt, wat dat Ganzt dann och e bësselche méi schwiereg mécht.

A mir sinn och der Meenung, dass eng Fra, déi deem doten Akt wëllt maache loossen, dat relativ séier weess an net 12 oder 14 Woche brauch, fir déi doten Decisioun ze huelen oder net. Voilà, an duerfir si mir der Meenung, dass een op där doter Basis soll déi heite Motioun oder zumindest deem dote Punkt ofleenen.

Wat deem zweete Punkt ugeet – dat ass den Délit d'entrave –. Domadder hu mir a priori kee Problem. Et muss een natierlech kucken, wéi een dat juristesche da maache géing, wéi een et apake géing. Duerfir, wat mir Iech proposéieren, dat ass, datt Der géingt den Delai vun 12 op 14 Wochen eraushuelen a just den zweete Punkt draloossen, da kéint een domadder d'accord sinn. Mee wann Der awer um Delai vu 14 Woche festhaalt, da kënne mer d'Motioun net matstëmmen.

Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Adehm. Madamm Hartmann.

Mme Carole Hartmann (DP) | Jo, villmools merci, Här President. Ech wëllt als Éischt gären eppes re-dresséieren, wat d'Madamm Bofferding gesot huet. Si huet gesot, dass mer an der Kommissioun net weider iwwer hir Proposen diskutéiert hätten. Ech ka mech allerdéngs ganz gutt un déi Kommissiouns-sitzung erënneren. A mir hunn do zu puer – an ech ënner anerem och – reagéiert op déi Amendementer, déi proposéiert goufen, d'selwecht wéi mer et schonn heibanne gemaach haten an enger Diskussioun vun enger Motioun, déi och vun der Madamm Bofferding abruecht ginn ass. An do sinn duerchaus Diskussiounen gefouert ginn, notament d'Diskussioun doriwwer, ob een den Delai vun 12 Wochen op 14 Woche sollt an d'Luucht setzen.

An ech sinn der Meenung, dass dat net ka reduzéiert ginn op eng Diskussioun iwwer eng Zuel. An ech sinn do och wierklech net dermadder averstanen, well et sinn eng ganz Rei Froen, déi sech stellen an déi mer och schonn opgeworf hunn. An duerfir kann een net soen, dat wier eng reng Diskussioun iwwer „12 oder 14“.

A priori sti mir enger Diskussioun iwwer eng Verlängerung net total am Wee. Allerdéngs hu mer d'Froen opgeworf, dass mer als Éischt emol misste kucken: Wat sinn iwwerhaupt d'Donnéen, déi mer hunn?

Mir si ganz frou, dass mer Donnéeë vum Planning familial hunn, deen e wichtige Rôle ze spielen huet. Mee dat sinn Donnéeën, déi op enger Fräiwëllegkeet baséieren a wou net bei all Ofdreiwung statistesch festgehale gëtt: Firwat ass ofgedriwwen ginn? Wat ass de Grond dovun? Wéini ass ofgedriwwen ginn? An duerfir hu mer am Fong eng ganz Rei Froen opgeworf, déi een u sech fir d'Éischt kläre muss. Firwat dreift eng Fra of? Zu wéi engem Zäitpunkt? Wéi oft kënnt et iwwerhaupt vir, dass eng Fra och no der 12. Woch nach wéilt ofdreien? An dann aus wéi enge Grënn? Sinn d'Frae genuch – an do schwätze mer nees iwwer Opklärung; et ass déi lescht Kéier och gesot ginn, dass ganz vill jonk Frae géifen ofdreien – iwwer Ofdreiwungsméiglechkeeten informéiert? Wësse si, u wéi se sech wende sollen? A wat a wéi grouss sinn och zousätzlech d'medezinnesch Konsequenze bei enger méi spéider IVG?

Dat sinn alles Froen, déi sech stellen an déi an eisen Aen als Alleréischtsch och musse mat den Acteuren um Terrain diskutéiert ginn an déi och sollen a konkreeten Zuelen, Statistiken, erfaasst ginn, fir dass mer dat heiten net aus enger renger Ech-änneren-d'Zuel-Perspektiv maachen, mee dass mer dat heiten aus enger Diskussioun eraus maachen, wou mer soen: „Ok, et gëtt Grënn, firwat et effektiv néideg ass, dass deen Delai eng Kéier sollt op 14 Wochen eropgesat ginn.“

À ce stade si mir net där Meinung, wann et net als Éischt präventiv Sensibilisierungsmesüre gëtt, statistesch Erfaassung, statistesch Zuelen, op deene mer hei kënne konkreet schaffen. Dofir si mir à ce stade net favorabel zu enger Erhiewung vum dem Delai vun 12 Wochen op 14 Wochen.

Wat den Délit d'entrave ugeet, do ass et esou, dass meng Kollegin, d'Lydie Polfer, och scho viru Joren eng Proposition de loi dozou agreecht hat. Duerfir si mir – an dat hat ech an der Kommissioun och scho gesot – a priori favorabel dozou, esou en Délit d'entrave anzeféieren. Et muss ee bei där Diskussioun ëmmer dorop oppassen: Et wäert vläicht Doktere ginn, wéi och bei aner Akten, déi verschidden Akten net wëlle maachen. Dat kann dann net alkéiers zu engem Délit d'entrave féieren, well do och eng Conscience professionnelle dobäi ass.

Mee wa mer dat an dem Text encadréiert kréien – d'Madamm Adehm huet dat scho gesot –, da si mir a priori dozou favorabel. Dat war iwwerengs och esou vun der Ministesch an der Kommissioun gesot ginn, wou mer awer och gesot haten, dass et dofir eng gewësse Preparatioun brauch, fir den Délit d'entrave dann och effektiv an engem Gesetzesprojet ze definéieren.

Merci.

Une voix | Très bien!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Hartmann. Madamm Schoos.

Mme Alexandra Schoos (ADR) | Villmools merci. Et ass scho ganz vill gesot ginn. Ech mengen, mir kommen hei erëm op dee Sujet zrëck. De Problem läit scho virun, och wa mer vun der Selbstbestëmmung schwätzen. Et ass, fir scho virun de Problem unzepaken. D'Selbstbestëmmung heescht eeben och, dass eng Fra scho beim sexuellen Akt selwer bestëmmen kann, ob se verhüt oder ob se eeben net verhüt.

Ech hunn elo e puermol héiere „jonk Meedercher“ – wéi gesot, laut Planning familial ass d'Moyenne 29 Joer. Ech fülle mech mat 37 och nach ëmmer jonk; 29 ass och nach jonk, mee ech hunn ëmmer d'Gefill, wa mer vu jonke Meedercher schwätzen, dass mer vu Mineuren oder vläicht ugangs 20 schwätzen. Dat sinn

der guer net esou vill, déi do vum Avortement betraff sinn.

Fir elo vun 12 op 14 Wochen eropzuegoen: Ech mengen, mir hu grad en Delai ofgeschafft, fir dass een éischter zum Akt vun der Ofdreiwung ka kommen, well mer soen, déi Fraen, déi wëssen, dass se ofdreie wëllen, déi wëssen dat och schonn zimmlech séier.

Ech wëll och dorop opmierksam maachen, dass dat och iwwert déi 12 Wochen eraus, wann eng medezinnesch Indicatioun besteet, nach ëmmer erlaabt ass. Dat steet och esou bei eis am Gesetz. Do brauch een zwee medezinnesch Avisen, fir dat duerchféieren ze kënnen. Also dowéinstér géinge mir ... Ech mengen, do gëtt et verschidde Contrainten, och vu Gynekologen; déi schwätze sech och nach dergéint aus, esouwäit ech dat nach an Erënnerung hu vun engem Avis. Dowéinst si mir do ganz kloer dergéint.

Beim Délit d'entrave – d'Madamm Hartmann hat et grad erwänt –: Eis Suerg ass do ganz grouss, wat d'Dokteren an all déi aner Professions de santé betrëfft. Ech mengen, elo steet et am Gesetz dran, dass keen Dokter oder keng Profession de santé dozou ka gezwonge ginn. Dat ass eis ganz wichteg. Dowéinstér kënne mer dee Punkt och am Moment esou net matdroen. An dowéinstér géing ech menger Fraktioun proposéieren, dës Motioun net matzedroen.

Villmools merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Schoos. Madamm Bernard, duerno den Här Clement an dann den Här Baum.

Mme Djuna Bernard (déi gréng) | Jo, merci villmools, Här President. Ech mengen, ech hat mech a menger Ried scho ganz kloer en faveur vun de genannte Punkten ausgeschwat.

Ech géing gären op d'Remark vun der honorabler Madamm Adehm agoe ronderëm d'Eethik, den Avis vum Eethiksrot. Et muss ee soen, dass d'ailleurs de franséischen Eethiksrot sech ganz kloer an där Richtung positionéiert huet. En axiéiert seng Reflexioun op d'Prinzipie vun der Autonomie, vun der Bienfaisance, der Equitéit an der Non-malfaisance à l'égard des femmes. An e consideréiert, dass et keng Objektioun eethescher Natur géing ginn, déi dogéint géing schwätzen, beim Delai vun 12 op 14 Wochen ze goen. Also do gëtt et duerchaus, mengen ech, och ganz vill géigesätzlech Opiniounen.

Ech mengen, mir hunn et hei scho mat enger ganz wichtiger Fro ze dinn. Ech si frou, dass mer se haut nach eng Kéier ganz kloer kënnen tranchéieren. Eis Positioun ass op alle Fall kloer: Mir sinn en faveur, a mir géingen och dowéinstér d'Motioun vun der LSAP ënnerstëtzen.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Bernard. Här Clement.

M. Sven Clement (Piraten) | Merci, Här President. Ech hu virun a menger Ried gesot: Mir musse schwéier Diskussiounen féieren, schwéier Gesprécher féieren. An dat heiten ass eng vun deene Froen, déi kengem esou liicht fällt a wou déi verschidden Avisen, déi mer an der Vergaangenheet dozou kruten, ëmmer erëm zu ambiguë Resultater koumen. Ech schwätze vun der Verlängerung vum Delai. Dat ass eng Fro, déi och net schwaarz a wäiss ze beäntweren ass, well um Enn vum Dag ass et eng moralesch an eng eethesch Fro. An ech di mech e bësse schwéier domadder, sou wéi mer dat schonn eng Kéier haten, dat an enger Motioun ze traitéieren.

An ech hunn dat och an der Santéskommissioun deemools gesot, wéi mer iwwert d'Amendementen vun

der LSAP geschwat hunn, dass mer op deem Punkt e méi breeden Debat brauchen. A jo, ech verstinn, dass e breeden Debat heiansdo Zäit brauch. An ech verstinn, dass e breeden Debat net ëmmer einfach ass. Mee et kann een net soen, dass een et dofir net mécht. An dofir, mäi Wonsch wär och ... Mir hunn eis och dozou ofgeschwat, dass et ganz kloer ass, dass mer zu der Verlängerung vum Delai haut net kënnen d'Zoustëmmung ginn an eis deementsprechend bei der Motioun missten enthalen.

Wa mer awer just iwwert den Délit d'entrave schwätzen, ass et ganz kloer, dass mer derfir sinn. Well dat ass eppes, wou aner Länner eis gewisen hunn, wéi et geet, wou et och ganz kloer ëm d'Selbstbestëmmung geet a wou et keng schwéier Diskussiounen gëtt, éier mer dozou kënne kommen.

An dofir, wann d'LSAP eng Ouverture weist, wéi scho gefrot, fir just iwwert den zweete Punkt ofzestëmmen, ganz kloer e jo, soss leider eng Enthalung.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Clement. Här Baum.

M. Marc Baum (déi Lénk) | Merci, Här President. Jo, et gëtt gesot: „Mir müssen dat méi breet diskutéieren“, mee dat heiten ass elo fir d'Drëtt, dass mer et diskutéieren. Also iergendwann, mengen ech, muss ee bei den Diskussiounen awer och zu Konklusiounen kommen.

Ech versti verschidde Froestellungen, denken awer, dass et genuch Elementer gëtt, fir gudder Gewëssens ze soen, dass een déi Frist vun 12 op 14 Woche verlängere kéint. Mir ënnerstëtzen dat. Gradesou wéi d'Kolleege vun de Grénge gesot hunn, ënnerstëtze mer och op deem dote Punkt d'Propositioun vun der LSAP.

Den Délit d'entrave: No deem, wat ech bis elo héieren hunn, géif dat schonn eng quasi Unanimitéit ginn, wann een dat géif ...

(Interruption)

Mat fënnf, jo. Well d'Fra ass jo responsabel, wa se schwanger ass, an esou Saachen hu mer jo elo héieren, gell.

Mee den Délit d'entrave, wann dat déi Ouverture awer ass, géif ech de Kolleege vun der LSAP zumindest uroden, et opzesplécken, fir dass een zwee Votte kann hunn iwwert déi zwee Punkten. An ech mengen, dass mer do dann awer schonn als Chamber e groust Stéck viru wieren, wa mer zumindest d'Méiglechkeet géifen iwwerpräiwe loosse, den Délit d'entrave anzeféieren.

Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Domat wär d'Lëscht vun deene Riedner, déi sech gemellt hunn, ofgeschloss. Da géing ech der Auteurs vun der Proposition nach eng Kéier d'Wuert ginn. Madamm Bofferding.

Mme Taina Bofferding (LSAP) | Jo, merci, Här President. Effektiv, mir hu schonn e puermol driwwer geschwat. Ech mierken awer, dass nach Diskussionsbedarf besteet. Den Avis vun nationalen Eethiksrot ass hei zitéiert ginn, dass d'Membere sech do net eens gewiescht wäeren. Nee, dat ass falsch. Si hu sech just net dozou prononcéiert, well se gesot hunn, am Endeffekt wär et e Choix politique, ob ee gäre vun 12 op 14 Woche wéilt eropgoen.

D'Madamm Hartmann huet eng Rëtsch Froe gestallt. Do gëtt et och dee ganz interessanten Avis scientifique aus der Belsch, dee wierklech eng formidable Aarbecht do geleescht huet, soudass ech proposéieren, deen dote Punkt hei aus der Motioun dann erauszehuelen, a gären nach eng Kéier déi

Diskussioun dann an der Kommissioun féieren, wou mer eis nach méi Zäit huelen an effektiv déi Avisen nach eng Kéier kënnen duerchhuelen. Well am Ausland hate se och déi Diskussiounen, si sinn awer op deem dote Wee gaangen. Et ass net, wéi wa mer elo hei zu Lëtzebuerg fir d'éischt géifen esou eng Friste-verlängerung maachen.

Dofir, et geet an da solle mer eis eeben déi Modeller ukucken. Mir proposéieren dann, wéi gesot, deem éischten Tiert erauszehuelen. An da fannen ech dat absolutt e staarkt Zeechen, wa mer eis hei praktesch – bis dann op eng Fraktioun – eens wäeren, dass mer awer den Délit d'entrave wëllen aféieren, dat heescht, der Justizministesch dee Moment den Optrag ginn, dat doten ze préieren. Och do ass jo schonn d'Viraar-becht gelescht ginn duerch déi Proposition-de-loie vun der LSAP a vun der DP. Do ass jo schonn eng Aar-becht, dass mer dat kéinte maachen.

An esou géif ech dat dann zum Vott stellen an ech soen da Merci fir dee Support.

M. Claude Wiseler, Président | Ech soen der Madamm Bofferding Merci.

Da géinge mer zum Vott vun där ofgeännerter Motioun hei kommen. Déi Motioun ass also deemge-méiss ofgeännert, dass deem éischten Tiert nom Invite erausgeholl ginn ass an datt deem zweeten Tiert iwwert den Délit d'entrave deem eenzegem ass, deem bäibehale ginn ass. Ass elo jiddwerengem kloer, wouriwwer mer ofstëmmen?

(Assentiment)

Da kënnen mer iwwert dës Motioun ofstëmmen.

Motion 1 modifiée

La Chambre des Députés,

– *considérant que le droit à l'interruption volontaire de grossesse (IVG) est un droit fondamental de chaque femme ;*

– *considérant que l'accès sécurisé à l'IVG est une question de santé publique ;*

– *considérant que 1.030 IVG ont été planifiées avec le support du planning familial luxembourgeois en 2024 ;*

– *considérant que le délai légal d'interruption de grossesse a été prolongé de 12 à 14 semaines de grossesse (de 14 à 16 semaines) en France en 2022 ;*

– *considérant le rapport du comité scientifique en charge de l'évaluation de la loi et de la pratique de l'avortement en Belgique (2023) ;*

– *considérant l'avis sur un allongement du délai d'avortement et sur le délai de réflexion de la Commission nationale d'éthique (2024) ;*

– *considérant que le droit à l'avortement est actuellement remis en question dans différentes régions du monde où il semblait pourtant acquis ;*

– *considérant la mise en place dans la législation française du délit d'entrave à l'avortement en 1993, dispositif étendu en 2017 à la sphère numérique ;*

– *considérant que le délit d'entrave faisait partie intégrante d'une proposition de loi déposée en 2007 par la députée Lydie Err, proposition de loi qui a été déposée à nouveau en 2010 par la députée Lydie Polfer ;*

– *considérant l'avis de la Commission consultative des droits de l'homme du Grand-Duché de Luxembourg relatif au projet de loi 8490 qui recommande la prolongation du délai d'accès à l'IVG de 12 à 14 semaines de grossesse et l'introduction d'un délit d'entrave à l'IVG,*

invite le Gouvernement à

intégrer la notion de « délit d'entrave » à l'avortement dans la législation luxembourgeoise, sanctionnant le fait

d'empêcher ou de tenter d'empêcher par tout moyen de pratiquer ou de s'informer sur une interruption volontaire de grossesse.

(s.) *Taina Bofferding, Liz Braz, Paulette Lenert.*

Vote sur la motion 1 modifiée

Da géinge ech de Vott opmaachen. De Quorum ass erreecht. Vote par procuration. An de Vott ass ofgeschloss.

D'Resultat vum Vott ass: 54 Jo-Stëmmen, 6 Nee-Stëmmen, keng Abstentioun. Dës Motioun ass also mat 54 Jo-Stëmmen géint 6 Nee-Stëmmen ugeholl.

Résultat définitif après redressement : la motion 1 modifiée est adoptée par 55 voix pour et 5 voix contre.

Ont voté oui : Mmes Diane Adehm, Nancy Arendt épouse Kemp, MM. Maurice Bauer, Jeff Boonen, Alex Donnersbach, Emile Eicher, Félix Eischen (par Mme Nancy Arendt épouse Kemp), Paul Galles, Mme Françoise Kemp, MM. Marc Lies, Ricardo Marques, Mmes Octavie Modert, Nathalie Morgenthaler, MM. Laurent Mosar (par M. Maurice Bauer), Jean-Paul Schaaf, Marc Spautz, Charles Weiler (par Mme Nathalie Morgenthaler), Mme Stéphanie Weydert, MM. Claude Wiseler, Michel Wolter (par Mme Stéphanie Weydert) et Laurent Zeimet ;

Mme Barbara Agostino, MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mmes Simone Beissel, Corinne Cahen, MM. Luc Emering, Fernand Etgen, Patrick Goldschmidt (par M. Gusty Graas), Gusty Graas, Mmes Carole Hartmann, Mandy Minella, Lydie Polfer (par Mme Barbara Agostino) et M. Gérard Schockmel ;

M. Dan Biancalana, Mmes Taina Bofferding, Liz Braz, Francine Closener, M. Yves Cruchten (par M. Georges Engel), Mme Claire Delcourt, MM. Mars Di Bartolomeo (par M. Ben Polidori), Georges Engel, Franz Fayot, Claude Haagen, Mme Paulette Lenert et M. Ben Polidori ;

Mme Djuna Bernard, M. Meris Sehoovic, Mmes Sam Tanson et Joëlle Welfring ;

MM. Sven Clement et Marc Goergen ;

MM. Marc Baum et David Wagner.

Ont voté non : MM. Jeff Engelen, Dan Hardy, Fred Keup, Mme Alexandra Schoos et M. Tom Weidig.

Motion 2

Da komme mer zu der zweeter Motioun. Dat ass eng Motioun, déi vun der Madamm Alexandra Schoos de-poséiert ginn ass. Madamm Schoos, wëllt Dir duerno nach dozou Stellung huelen?

(Assentiment)

Wien hëlt zu dëser Motioun Stellung? Ech gesinn elo d'Madamm Adehm. Madamm Adehm, da fänt Dir un.

Mme Diane Adehm (CSV), rapportrice | Merci. Also, mat där heiter Motioun hu mer e Problem, deem an déi Richtung geet, dass vun der Regierung gefuerdert gëtt, dem Observatoire national de la santé den Optrag ze ginn, déi Donnéeën ze erhiewen. Et ass esou, dass den Observatoire national de la santé keng Donnéeën selwer erhieft, mee e schafft mat Donnéeën, déi e vu verschiddene Säite kritt. Dat heescht, et ass ganz schwier, dat heiten esou ëmzesetzen – fir net ze soen onméiglech –, well dat net dem Observatoire seng Missioun ass.

Wat nach derbäi kënn – dat war och schonn an der Kommissioun ugeschwat ginn –, dat ass, dass et aktuell relativ schwier ass, en Ennerscheid ze maachen zwëschen engem Curetage an enger IVG, an den Dokter kann eigentlech dat aginn, wat e wëll. An et gëtt elo net onbedéngt do ... Also, et kann een och nach dohinner goen a bei der CNS Donnéeën huelen,

mee wann den Dokter amplaz vum Code vun enger IVG de Code vun engem Curetage agëtt, dann ass dat eeben einfach esou. An da kann een dat net im Nachhinein nokontrolléieren.

Mee d'Ministesch hat eis awer an der Kommissioun scho versprochen, wéi mer iwwert déi dote Saach diskutéiert hunn, dass si mat den Dokteren driwwer schwätzte géinge, wéi een dat dote kéint an Zukunft maachen. An duerfir géif ech soen, mir sollen dat heiten à ce stade ofleenen an einfach emol ofwaarden, wat d'Ministesch bei hire Gesprécher erreecht um Niveau vun den Dokteren.

Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Adehm. Madamm Hartmann.

Mme Carole Hartmann (DP) | Jo, merci, Här President. Ech hat virdru gesot, dass mer onbedéngt Statistiken hei bräichten, déi iwwert dat erausginn, wat déi gutt Aarbecht ass vum Planning familial. Ech hat dat effektiv awer och an der Kommissioun schonn opgeworf an do hat effektiv d'Ministesch gesot, dass een hei misst kucken, wéi een déi Statistiken hei och kéint eraassen, dass een do misst kucken, ob ee mat de Codé schafft. Ech denken, dass dat ganz, ganz wichteg wär.

Wann den Observatoire net deem ass, deem dee Rôle huet, da suivieren ech dat, wat d'Madamm Adehm proposéiert huet, an ech géif och menger Fraktioun proposéieren, dës Motioun hei net matzestëmmen a mech do op d'Ministesch verloossen, wat dat ass, wat mer an der Kommissioun scho beschwat hunn.

Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci Madamm Hartmann. Madamm Bofferding.

Mme Taina Bofferding (LSAP) | Jo, mir haten och schonn eng Motioun am Februar, wou mer och gefuerdert hunn, dass Donnéeën sollen erhiewe ginn, allerdéngs iwwer en anere Wee. Bon, et ass elo grad schonn erkläert ginn, firwat den Observatoire national vun der Santé elo net dat Gremium ass: well en net esou operéiert. Och déi Diskussioun mat de Coden ass eng, déi jo nach usteet, wou mer och gefuerdert hunn, dass dat eng Kéier muss aneschtters gereegelt ginn.

Mir dinn eis e bësse schwéier hei mat der Motioun, wou dann och drasteet, dass d'Grënn sollen erhiewe ginn, firwat ee sech ëmdecidéiert. Bon, wa mer der Meinung sinn, dass et enger Fra zousteet, déi Decisioun ze huelen, dass kee sollt jugéieren an dass se keng Grënn soll mussen ugin, dann ass et och schwier, hei d'Grënn ze erhiewen. Dat dote geet fir eis vill ze vill wäit. Dat steet eigentlech am Widersproch zu deem, wéi mir et gären hätten, tout en sachant, dass mir d'Chiffere brauchen, mee do hu mer jo elo héieren, dass och do Iwwerleeunge respektiv Diskussiounen ustinn, soudass mer déi heite Motioun net wäerte matdroen.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Bofferding. Madamm Bernard.

Mme Djuna Bernard (déi gréng) | Jo, merci. Ech géif mech meng Virriedner och an deem Sënn uschlëssen. Ech mengen, dass mer eis generell kënnen eens sinn iwwer d'Approche, dass mer méi Donnéeën brauchen. De Wee dohinner schéngt, mengen ech, e bësse méi komplex ze sinn, wéi dat hei an der Motioun op den éischte Bléck wierkt. Ech mengen, do muss ee schonn och eng realistesch Virgeeënswies fannen, och eng, déi d'Anonymitéit trotzdeem waart, och dat fannen ech ganz, ganz wichteg.

An ech ka wierklech och nach eng Kéier ënnersträichen: D'Argument, dat d'Madamm Bofferding sot par rapport zu de Grënn, wisou een eng IVG mécht, ech mengen, dass dat absolutt an deem Sënn u sech irrelevant ass an datt dat och eng Fro ass, déi ech hei u sech net wëllt weider creuséieren, well se, mengen ech, wierklech kontradiktöresch ass par rapport zu der Debatt, déi mer virdu gefouert hunn. Och do-wéinsten géng ech menger Sensibilité politique recommandéieren, dës Motioun net ze stëmmen.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Bernard. Här Clement.

M. Sven Clement (Piraten) | Merci, Här President. Ech ginn net nach eng Kéier drop an, datt den Observatoire national de la santé dee falsche Wee wär, mee ech wëll awer e bëssen op déi Argumenter hei agoen, déi virbruecht ginn.

Mir hu virdrun eng Debatt gehat, wou mer kloer gesot hunn: „Mir bekennen eis zum Recht vun der Fra, iwwer hiren eegene Kierper ze entscheeden.“ An elo wëlle mer iwwert d'Hannerdier ..., oder et probéiert eng Fraktioun heibannen, iwwert d'Hannerdier da psychologeschen Drock op genau déi Fraen erëm opzebauen, andeem se dee Moment, wou se viru warscheinlech där schwéierster Entscheedung vun hirem Liewe stinn, nach eng Kéier e Questionnaire virgeluecht kréien, fir gesot ze kréien: „Jo, Moment, ass dat doten elo wierklech medezinnesch indizéiert oder net?“ Ma wat ass medezinnesch indizéiert? Eng Psychos kann zum Beispill medezinnesch indizéiert sinn. Geet Iech dat eppes un? Geet dat iergendee vun eis heibannen eppes un, ob dat e relevante Grond ass? Héchstwahrscheinlech net.

Wat sinn d'Grënn fir d'Ofdreiwung? Ma do gëtt et eng Hickecht vu Grënn. Musse mer déi erhiewen, wann de Choix, dee mer elo politesch geholl hunn, ass ze soen: „Ma dat ass Äre Choix“? Nee, da geet et fir eis och net méi un, hei nach psychologeschen Drock op Fraen an hirem vulnerabelste Moment ze maachen, ze soen: „Elo setze mir Iech nach eng Kéier ënner Drock: Iwwerleet Iech dat nach eng Kéier! Iwwerleet nach eng Kéier!“ Dat ass eng Taktik, déi an Amerika vun der extremer Rietser benotzt gëtt, fir méiglechst vill Drock ze maachen a fir ze soen: „Ma iwwerleet Iech et nach eng Kéier! Wannechgelift kritt Kanner!“ An ech hu virdu genau déi nämmelecht Argumenter héieren. Ech wollt virdrun u sech net drop agoen, ech hu virdrun déi nämmelecht Argumenter héieren: „O, mir mussen d'Fraen als Éischt emol driwwer informéieren, wat se u Geld kënnen kréien, wa se d'Kand awer kréien.“

(Interruption)

Ma Dir hutt gesot: „Mir mussen se opklären iwwert d'materiell Méiglecheeten, déi se kréien, wa se d'Kand geifen halen.“ Dat ass en Argument, dat traditionell vun der extremer Rietser an Amerika benotzt gëtt. An dat hu mer heibannen an der Chamber héieren. An elo hu mer hei eng Motioun virleien, déi u sech genau dat mécht, wat ech virdu kritiséiert hunn, nämlech mat Mythen an uralen Traditionen em den Eck ze kommen, fir d'Fräiheet vun de Fraen erëm a Fro ze stellen. An dofir gëtt et hei nëmmen eng kloer Äntwert, an dat ass, se ofzeleenen!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Clement. Här Baum.

(Interruptions)

M. Marc Baum (déi Lénk) | Jo, merci, Här President. Ech gi meng Virriednerinnen an dem Här Clement och Recht. Ech deelen déi selwecht Konklusiounen. Ech mengen, datt den Observatoire ... Ech weess net, ob dat dat richteg Gremium ass, fir effektiv

déi Donnéeë selwer ze erhiewen, well e jo éischter Donnéeë verschafft. Dat ass awer éischter e formaalt Argument.

Wa mer mat der Zilsetzung och averstane sinn, ze soen: „Mee mer brauche méi Donnéeën“, sou wësse mer awer, datt dat héichsensibel Donnéeë sinn. An notament gi bei mir awer d'Alarmklacken heftegst un, wann et dann op eemol awer em d'Grënn geet, firwat e Mënsch oder eng Fra sech decidéiert huet zu deem Akt, soudatt ech mengen, datt dat hei net de richtige Wee ass, wéi mer kënnen zu méi Zuelen an zu enger méi opgeklärter Debatt kommen.

Merci.

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Här Baum. Domat wär dann d'Lëscht vun den ageschriwwene Riedner ofgeschloss. An d'Madamm Schoos als Auteure géng d'Wuert kréien. Madamm Schoos.

Mme Alexandra Schoos (ADR) | Merci, Här President. Ech riichte mech fir d'Éischt un déi zwou Majoritéitsparteien. Ech begrëssen, dass dann iergendwelch Informatiounen sollen erhiewe ginn, wat d'Madamm Ministesch dann och gesot huet an der Kommissioun. Ech mengen, de But ass wichteg: dass mer weider Informatiounen kréien. Et ass hei gesot ginn an de Riede virdrun an och vun deenen zwou Majoritéitsparteien, dass eis Donnéeë feelen, dass mer déi onbedéngt brauchen.

Ech muss awer hei de Kapp rëselen: „eng Hannerdier“, oder wéi och ëmmer. Ech mengen, ech si selwer Wëssenschaftler, ech hätt gär Donnéeën, fir dass ech mech, wann ech Decisiounen muss huelen, op déi baséiere kann. Wann hei vun de Grënn geschwat gëtt, dass do psychologeschen Drock ausgeübt soll ginn – majo, wann ech gär Grënn hätt, dann ass dat, fir dass ech weess, wou ech bei menger Preventioun muss usetzen. Wou läit de Problem? An dat ass och deen eenzege Grond dofir. Medezinnesch oder net medezinnesch, ma dat decidéiert den Dokter, ob eppes medezinnesch indizéiert ass oder net.

Wéi ech virdu scho gesot hunn: Och iwwer zweielef Wochen eraus kann een aus medezinneschem Grond eng Ofdreiwung duerchféieren. Wéi gesot, et ass den Dokter a soss guer keen, deen déi Decisioun hëlt.

Wann et e formelle Problem ass mam „Observatoire national de santé [...] ze erhiewen“, dat ass ok, do kéint ech och „ze sammeln“ oder „zesammenzusetzen“ setzen, oder wéi och ëmmer, dat kéint ech er-setzen, an duerno „ze analyséieren an zougänglech ze maachen“. Ech mengen, wann dat deen eenzege Problem ass fir dee Punkt, kann ech dat ganz gär upassen.

Mee, wéi gesot, hei ass guer keng Hannerdier. Dat hei ass einfach, fir ze kucken, wou de Problem läit. An ech hunn haut schonn dacks héieren: d'Recht vun der Fra, d'Selbstbestëmmung vun der Fra. Wéi gesot, d'Selbstbestëmmung an d'Recht vun der Fra fänke virun der Ofdreiwung un an net eréischt mam Akt vun der Ofdreiwung.

Ech soen Iech Merci.

Plusieurs voix | Très bien!

Une voix | Ganz gutt!

M. Claude Wiseler, Président | Merci, Madamm Schoos. Domat wär dann d'Diskussioun zu dëser Motioun ofgeschloss.

An ech géng dës Motioun vun der Madamm Schoos zum Vott stellen.

Vote sur la motion 2

De Quorum ass erreicht. Vote par procuration. An de Vott ass ofgeschloss.

D'Resultat vum Vott ass: Jo: 5, Nee: 55, bei kenger Abstentoun. Dës Motioun ass also mat 55 Nee-Stëmme géint 5 Jo-Stëmmen ofgeleent.

Ont voté oui : MM. Jeff Engelen, Dan Hardy, Fred Keup, Mme Alexandra Schoos et M. Tom Weidig.

Ont voté non : Mmes Diane Aehm, Nancy Arendt épouse Kemp, MM. Maurice Bauer, Jeff Boonen, Alex Donnersbach, Emile Eicher, Félix Eischen (par Mme Stéphanie Weydert), Paul Galles, Mme Françoise Kemp, MM. Marc Lies, Ricardo Marques, Mmes Octavie Modert, Nathalie Morgenthaler, MM. Laurent Mosar (par M. Maurice Bauer), Jean-Paul Schaaf, Marc Spautz, Charles Weiler (par Mme Nathalie Morgenthaler), Mme Stéphanie Weydert, MM. Claude Wiseler, Michel Wolter (par Mme Diane Aehm) et Laurent Zeimet ;

Mme Barbara Agostino, MM. Guy Arendt, André Bauler, Gilles Baum, Mmes Simone Beissel, Corinne Cahen, MM. Luc Emering, Fernand Etgen, Patrick Goldschmidt (par M. Gusty Graas), Gusty Graas, Mmes Carole Hartmann, Mandy Minella, Lydie Polfer (par Mme Barbara Agostino) et M. Gérard Schockmel ;

M. Dan Biancalana, Mmes Taina Bofferding, Liz Braz, Francine Closener, M. Yves Cruchten (par M. Ben Polidori), Mme Claire Delcourt, MM. Mars Di Bartolomeo (par M. Georges Engel), Georges Engel, Franz Fayot, Claude Haagen, Mme Paulette Lenert et M. Ben Polidori ;

Mme Djuna Bernard, M. Meris Sehovic, Mmes Sam Tanson et Joëlle Welfring ;

MM. Sven Clement et Marc Goergen ;

MM. Marc Baum et David Wagner.

17. Ordre du jour (suite)

An ier mer zum nächste Punkt vum Ordre du jour kommen, wollt ech proposéieren, datt mer nach déi Motioun, déi d'Madamm Lenert no enger Question élargie deposéiert huet, géingen, wann Der domat d'accord sidd, elo direkt traitéieren, well d'Madamm Minister nach hei ass. Madamm Lenert, ass dat fir Iech ok?

(Assentiment)

Da kënnen mer dat esou maachen.

(Interruption par Mme Sam Tanson)

Dat ass am Accord mat de Leit ofgeschwat ginn, soudatt mer dat probéieren, well mer d'Ministesch hei hunn, Madamm Tanson, just als Explikatioun. D'Madamm Tanson freet dat, well mer am Prinzip de Prinzip geholl hunn, datt mer net direkt, ausser jiddwereen ass domat d'accord, Motiounen drunhuelen, mee een Dag oder zwee waarden, fir datt jiddwereen ka seng Stellung ausschaffen. Hei ass ofgeschwat ginn, datt mer et elo kënnen maachen, an dofir géng ech dat gär duerchféieren. Dat zur berechtigter Nofro an zur Explikatioun. Voilà.

18. Motion de Mme Paulette Lenert relative à l'adaptation du règlement ministériel relatif au don du sang en y introduisant le principe selon lequel : « Nul ne peut être exclu du don de sang en raison de son orientation sexuelle »

(Motion déposée au cours de cette séance publique – à consulter en page 30 de ce compte rendu)

Elo ass meng Fro, ob d'Auteure wëllt direkt dozou Stellung huelen oder ob se dat wëllt duerno maachen. An dann ass meng Fro: Wie wëllt dozou Stellung huelen? D'Madamm Kemp huet gefrot. Den